

دین و زندگی ۳

درس ۱: هستی بخش متن

۱. علت ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند را بنویسید.
سخت ۱۳۹۸
پاسخ: خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ذهن محدود ما نمی تواند به حقیقت او احاطه کامل پیدا کرده و ذات حضرتش را شناسایی نماید.
۲. چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟
سخت ۱۳۹۸
پاسخ: چون جهان و موجودات همواره و در هر آن به خداوند نیازمند هستند و این نیاز هیچ گاه قطع یا کم نمی شود.
۳. قرآن پس از شناخت فطری انسان نسبت به خداوند، او ما را به چه شناختی دعوت می کند و نمونه ای از این نوع شناخت کدام است؟
سخت ۱۳۹۸
پاسخ: قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راهها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
۴. اگر گفته شود که موجودات دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند و خداوند هم دائماً به آنها هستی می بخشد به نیازمندی در مرحله پرداخته ایم.
سخت ۱۳۹۸
پاسخ: بقا
دقت کنید که هستی بخشی دائمی به یک موجود به نیازمندی در بقا اشاره دارد نه در پیدایش.
۵. قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت او به ما نشان می دهد.
سخت ۱۳۹۸
پاسخ: صفات و افعال
قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راهها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
۶. مقدمه اول در اثبات نیاز عالم به خدا در پیدایش را بیان کنید؟
سخت ۱۳۹۸
پاسخ: اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده ای می یابیم که وجود و هستی مان از خودمان نیست. در اشیای پیرامون نیز که بیندیشیم، آنها را همین گونه می بینیم؛ حیوانات، نباتات، جمادات، زمین، ستاره ها و کهشان ها، همه را پدیده هایی می یابیم که وجودشان از خودشان نبوده و نیست.

۷. اگر بگویم چیزی که شیرین نیست برای شیرین شدن به چیزی که خودش شیرین است نیاز دارد به مقدمه اشاره کرده‌ایم. سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: دوم
 دقت کنید که هرگاه به نیاز اشاره شد، مقدمه دوم مد نظر است چرا که مقدمه اول اصلاً به نیازمندی اشاره ندارد.
۸. با توجه به بیت
 دلی کز معرفت نور و صفا دید
 به هر چیزی که دید اول خدا دید
 در هر چیزی، اول خدا را دیدن، مشروط به چیست؟ سخت ۱۴۰۲
 پاسخ: دل آدمی به نور و صفای معرفت و شناخت رسیده باشد.
۹. نور بودن خداوند به چه معنی است؟ سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: خداوند نور هستی است و تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پا به عرصه وجود می‌گذارند.
۱۰. چرا خداوند هر لحظه دست‌اندرکار امری است؟ سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: نیاز دائمی موجودات لطف و فیض دائمی خدا را می‌طلبد. این چنین نیست که خداوند عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد. بلکه همواره و در هر آن امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند. بنابراین او هر لحظه دست‌اندرکار امری است.
۱۱. با ذکر مثال توضیح دهید، چرا هر چیزی که وجودش از خودش نباشد برای موجود بودن نیازمند به دیگری است؟ سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: هر چیزی که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن نیازمند دیگری است. همان طور که هر چیزی که خودش شیرین نباشد برای شیرین شدن نیازمند به چیز دیگری است که خودش شیرین باشد. یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نیستی در او راه نداشته باشد. در این صورت چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد و خودش همواره هست.
۱۲. تنها خداوند است که ذات و حقیقتش مساوی با است. سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: «موجود بودن»
۱۳. هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و محسوب می‌شود. سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: «آیه‌ای از آیات الهی»
۱۴. وابستگی موجودات به خداوند در قرآن با صفت بیان شده است. سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: «فقیر»

۱۵. چه رابطه‌ای بین معرفت انسان نسبت به خویش و احساس نیاز او نسبت به خدا برقرار است و نمونه این رابطه را در پیامبر اکرم (ص) توضیح دهید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود (علت)، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (معلول)
برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد نکند: «اللهم لا تکن لی طرفة عین ابداء خدایا لحظه‌ای مرا به خود واگذار.»

۱۶. با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت‌ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید.

سخت ۱۴

پاسخ:

۱- وجود جهان از خداست اما وجود ساعت از ساعت‌ساز نیست. او فقط اجزای ساعت را تنظیم می‌کند. (خداوند هم خالق اجزاء و هم ناظم اجزا است ولی ساعت‌ساز خالق اجزا نیست و فقط ناظم اجزا است).
۲- دوام و بقای ساعت، وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما بقای جهان وابسته به خداوند است.

سخت ۱۴۰۳

۱۷. تسلسل علت‌ها یعنی چه؟

پاسخ: یعنی اینکه سلسله علت و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود و این مطلب از نظر عقلی محال است.

۱۸. به صورت یک استدلال به طور خلاصه کامل کنید:

سخت ۱۳۹۸

مقدمه اول:

مقدمه دوم:

نتیجه:

پاسخ: مقدمه اول: ما و این جهان همه پدیده‌هایی هستیم که وجودمان از خودمان نیست.
مقدمه دوم: موجوداتی که پدیده هستند نیازمند پدید آورنده‌ای هستند که خود پدیده نباشد و ذاتاً موجود باشد.
نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان در پدید آمدن و هست شدن به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد، و سرچشمه هستی باشد. این موجود برتر خداست.

سخت ۱۳۹۸

۱۹. رابطه معرفت به خدا با عبودیت و بندگی چیست؟

پاسخ: هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

سخت ۱۳۹۸

۲۰. خداوند نور هستی است یعنی چه؟

پاسخ: یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه وجود می‌گذارند. در واقع هر موجودی در حد خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت، و سایر صفات الهی است.

سخت ۱۳۹۸

۲۱. ذهن انسان گنجایش فهم چه اموری را ندارد؟

پاسخ: موضوعاتی که نامحدودند زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

سخت ۱۳۹۸

۲۲. ذهن انسان توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چه موضوعاتی را دارد؟

پاسخ: اموری که محدود هستند و در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند.

سخت ۱۳۹۸

۲۳. در چه صورتی چیزی نیاز به پدیدآورنده ندارد؟

پاسخ: هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن نیازمند دیگری است. یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نیستی در او راه نداشته باشد. در این صورت چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد و خودش همواره هست.

سخت ۱۳۹۸

۲۴. چرا نمی‌توانیم برای خدا، چیستی فرض کنیم؟

پاسخ: خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.

سخت ۱۳۹۸

۲۵. درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

پاسخ:

سخت ۱۳۹۸

الف هیچ پدیده‌ای را نمی‌توان یافت که به خود متکی باشد.

پاسخ: «درست»

سخت ۱۳۹۸

ب یک چیز فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگر نیازمند نیست، که حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد.

پاسخ: «درست»

سخت ۱۳۹۸

پ اشیای پیرامون ما پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان است.

پاسخ: «نادرست»

سخت ۱۳۹۸

اشیای پیرامون ما مانند: حیوانات، گیاهان، جمادات، زمین، ستاره‌ها و کهکشان‌ها پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان نیست.

۲۶. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید:

پاسخ:

سخت ۱۳۹۸

الف هر موجودی به آفریننده نیاز دارد.

پاسخ: درست،

۲۷. هریک از موارد ستون سمت راست با کدامیک از موارد ستون سمت چپ ارتباط دارد (یک مورد ستون سمت چپ اضافی است).

سخت ۱۴۰۰

- الف) شناخت اولیه
ب) معرفتی عمیق تر و برتر
ج) خصوصیات پدیده
د) خصوصیات پدیدآورنده
ه) افزایش خودشناسی

- ۱- به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم
۲- ما که باشیم ای تو ما را جانِ جان / تا که ما باشیم با تو در میان
۳- ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش
۴- هر کس بر اساس فطرت خویش خدا را می یابد و حضورش را درک می کند.

پاسخ: ۱- ب ۲- د ۳- ج ۴- الف

حدیث

سخت ۱۳۹۸

۲۸. حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي اللَّهِ» پیرامون چه موضوعی است؟

پاسخ: این حدیث از پیامبر (ص)، ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند را بیان می کند.

سخت ۱۳۹۸

۲۹. امام علی (ع) فرموده اند: «ما رأيتُ شيئاً إلاَّ ورأيتُ اللهَ قبلَهُ وبعدهُ و معهُ و فيه» چه پیامی از این حدیث، مفهوم می شود؟

پاسخ: از حدیث می فهمیم که هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق و در حد خودش تجلی بخش و آیهای از آیات الهی محسوب می شود.

درس ۲: یگانه‌ی بی‌همتا آیه

سخت ۱۳۹۸

۳۰. هریک از عبارتهای ستون ۱ با کدامیک از موارد ستون ۲ در ارتباط است؟

پاسخ:

ستون ۱	ستون ۲
(۱) «مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»	الف) توحید در مالکیت
(۲) «هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»	ب) توحید در ربوبیت
(۳) «أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ»	ج) شرک در خالقیت
(۴) «جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا»	د) شرک در ولایت
(۵) «لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»	ه) اصل توحید و همه ابعاد آن
(۶) «وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ»	و) توحید در ولایت

(۱) «مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ← ب) توحید در ربوبیت

(۲) «هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ← ه) اصل توحید و همه ابعاد آن

(۳) «أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ» ← د) شرک در ولایت

(۴) «جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا» ← ج) شرک در خالقیت

(۵) «لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» ← الف) توحید در مالکیت

(۶) «وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ» ← و) توحید در ولایت

- سخت ۱۳۹۸
۳۱. آیه شریفه «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ...» (خدا آفریننده هر چیزی است). به کدام مرتبه توحید اشاره می کند؟
پاسخ: آیه شریفه «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ...» مربوط به توحید در خالقیت است.
- سخت ۱۳۹۸
۳۲. آیه شریفه «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ...» به کدام مرتبه شرک اشاره دارد؟
پاسخ: این آیه شریفه مربوط به شرک در خالقیت است.
- سخت ۱۳۹۸
۳۳. پیام آیات سوره توحید را بنویسید.
بسم الله الرحمن الرحيم * قل هو الله احد (۱) الله الصمد (۲) لم يلد ولم يولد (۳) و لم يكن له كفواً احد (۴)
۱. ۲. ۳. ۴.
پاسخ: ۱. خداوند شریک و همتایی ندارد. (اشاره به اصل توحید و همه مراتب آن)
۲. خداوند غنی و بی نیاز است.
۳. خداوند نه فرزند دارد و نه فرزند کسی است. (رابطه خداوند با مخلوقات رابطه آفرینش است، نه زایش)
۴. خداوند همتایی ندارد. (هیچ موجودی مانند او نیست). (اشاره به اصل توحید و همه مراتب آن)
- سخت ۱۴۰۰
۳۴. با توجه به عبارت قرآنی «هو الواحد القهار» به سوالات زیر پاسخ دهید:
الف) معنای عبادت چیست؟
ب) به کدام مرتبه توحید اشاره می کند؟
پاسخ: الف) او یکتای مقتدر است،
ب) اصل و حقیقت توحید و همه مراتب آن.
- سخت ۱۴۰۲
۳۵. با توجه به مراتب توحید، آیه شریفه «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...» پس از کدام مرتبه توحیدی قرار می گیرد؟
پاسخ: توحید در خالقیت
- سخت ۱۴۰۲
۳۶. بازتاب و نتیجه اعتقاد به آیه «... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا» کدام یک از مراتب توحید است؟
پاسخ: توحید در ربوبیت

۳۷. با توجه به اهمیت سوره توحید و جایگاه آن در قرآن کریم، در آیات این سوره تدبّر کنید و پیام‌های آن را به دست آورید.

سخت ۲ ۱۴۰۲

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)»

۱-

۲-

۳-

پاسخ: قل هو الله احد ← اشاره به یگانگی خداوند و اصل و حقیقت توحید دارد. (همه مراتب توحید)

الله الصمد ← (۱) خداوند از هر جهت کامل و بی‌نیاز است. (۲) تنها خداوند است که سزاوار قصد کردن و برطرف کردن نیاز مخلوقات است. (۳) توجه تمام مخلوقات خواسته یا ناخواسته به سوی خداست.

لم یلد و لم یولد ← رابطه خداوند با موجودات، رابطه آفرینش است نه زایش. او موجودات را می‌آفریند یعنی از نیستی به هستی می‌آورد نه آنکه خود بزاید (لم یلد)

خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. مولود معلول است و نمی‌تواند خدا باشد (و لم یولد)

و لم یکن له کفو احد ← در این آیه هر گونه هم‌ترازی موجودات با خداوند در ذات او، چه در صفات و چه در افعال نفی می‌شود. خداوند هیچ همتا و شبیهی ندارد. (اصل و حقیقت توحید)

سخت ۲ ۱۴۰۲

۳۸. مراتب توحید یا شرک را در آیه ۱۶ سوره رعد مشخص کنید.

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
قُلْ اللَّهُ

قُلْ أَلَا تَتَذَكَّرُونَ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ
لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ

أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ

يَا أَيُّهَا شَرِيكَاهِيبِي لِلَّهِ شُرَكَاءَ

خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ

که آن شریکان هم [مثل خداوند آفرینشی داشته‌اند

و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبه شده است

[و از این رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند!]

بگو خدا آفریننده هر چیزی است، و او یکتای مقتدر است.

قل الله خالق كل شيء و هو الواحد القهار

پاسخ: - قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ: توحید در ربوبیت

- قُلْ أَلَا تَتَذَكَّرُونَ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ: شرک در ولایت

– ام جعلوا لله شرکاء، خلقوا کخالقه فتشابه الخلق علیهم: شرک در خالقیت
– قل الله خالق کل شیء: توحید در خالقیت
– و هو الواحد القهار: اصل و حقیقت توحید (همه مراتب توحید)

متن

۳۹. جایگاه توحید را در بین معارف اسلامی و نقش مهمی که ایفا می کند، بیان کنید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: مهم ترین اعتقاد دینی «توحید و یکتاپرستی» است. اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است. قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می بخشد.

۴۰. به طور خلاصه توضیح دهید چرا فرض وجود دو یا چند خدا برای عالم محال است. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: اینکه تصور کنیم دو یا چند خدا وجود دارند و هر کدام خالق بخشی از جهان اند، یا با همکاری یکدیگر، این جهان را آفریده اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید. پس تصور چندخدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۴۱. آیا برای قبول توحید در ربوبیت ضرورتی دارد که هر گونه اثر را از اشیا و یا انسان سلب کنیم؟ سخت ۱۳۹۸

پاسخ: خیر، می توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را از خداوند بدانیم، نه مستقل و بی نیاز از خداوند.

۴۲. دیدگاه «تکفیری ها» و پیروان آنان را بنویسید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: درخواست از رسول خدا و ائمه را شرک آلود می دانند. هر مسلمانی را که مانند آنها نمی اندیشند مشرک و کافر می خوانند و گاه کشتن او را واجب می شمارند. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد شرک می دانند و همچنین معتقدند که این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی شوند.

۴۳. اثرات سوء جریان «تکفیری ها» در جهان چیست؟ سخت ۱۳۹۸

پاسخ: متأسفانه این جریان بزرگ ترین ضربه را به اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد.

۴۴. رابطه علیت را با ذکر مثالی توضیح دهید: سخت ۱۳۹۸

پاسخ: خداوند رابطه علیت را میان پدیده های جهان حاکم کرده است. مثال امور مادی: آتش موجب گرما و روشنی، دارو سبب شفا و بهبودی است و در امور معنوی نیز همین گونه است. مثال امور معنوی: دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا و صلوة رحم موجب افزایش طول عمر است.

همه این روابط توسط خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد.

۴۵. آیا عقیده به توانایی پیامبر اکرم و اولیای دین در بر آوردن حاجات انسان شرک است؟
 پاسخ: خیر، موقعی شرک است که این تواناییها از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم، اما اگر این تواناییها را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.

۴۶. توحید در ربوبیت را تعریف کنید.
 پاسخ: رب به معنای مالک و صاحب اختیار است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد، می تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خدا تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز هست. او جهان را اداره کرده و به سوی مقصد معین هدایت می نماید.

۴۷. تفکر غلط جریان مشهور به «جریان تکفیری»، درباره توحید و شرک را توضیح دهید.
 پاسخ: الف) هر مسلمانی را که مانند آنها نمی اندیشد مشرک و کافر می خوانند و گاه کشتن او را واجب می شمارند. ب) پیروان این جریان می گویند توسل به پیامبران و معصومین (ع) شرک است. ج) همچنین طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد شرک است. د) تکفیریها معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی شوند.

حدیث

۴۸. امام علی (ع) به ترتیب، چه چیزی را مایه عزت و افتخار، خود می داند؟
 پاسخ: «... مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی ...»

درس ۳: توحید و سبک زندگی آیه

۴۹. آیه شریفه «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» کدام ویژگی پیامبر (ص) را برای افراد مشمول این آیه نفی می کند؟
 پاسخ: وکالت یا ضمانت

۵۰. خداوند گرفتاری به محتوای آیه شریفه «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ...» را با چه عنوانی بیان می کند؟
 پاسخ: زیان آشکار

متن

۵۱. بیت «بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبلانگ سر بلندی بر آسمان توان زد» بر توحید اشاره دارد.
 پاسخ: عملی
 این بیت به توحید عملی اشاره دارد.

۵۲. اگر انسان در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند و او را بپرستد، به مراتبی از توحید رسیده است. (عملی - نظری) سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: عملی
هر انسانی که به پروردگار ایمان دارد، اگر در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند و او را بپرستد، به مراتبی از توحید عملی رسیده است.
۵۳. اگر کسی دل به هوای نفس سپرده و فرمان نفس را به فرمان خداوند ترجیح دهد گرفتار شده است. (شرک عملی - شرک نظری) سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: شرک عملی
اگر کسی که دل به هوای نفس سپرده (بت درون) و او را معبود خود قرار دهد و اوامر هوای نفس را بر فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها برآید (بت‌های بیرون)، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.
۵۴. کسی که در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت برآید دچار کدام بعد از شرک شده است؟ سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: شرک عملی در بُعد فردی
۵۵. اندیشه و جهان‌بینی ما چه تأثیری در سبک زندگی‌مان دارد؟ سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه‌های خاصی دارد و از جهان‌بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد. شناخت آن ریشه‌ها به تصمیم‌گیری درست ما کمک فراوان می‌کند.
۵۶. تأثیر افکار و اعتقادات را بر تعیین اهداف و رفتار با ذکر مثل بیان کنید. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می‌شود، به‌طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می‌کند.
۵۷. بُعد فردی توحید عملی را توضیح دهید و به آثار آن در زندگی اشاره کنید. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: بُعد فردی توحید عملی و ثمرات آن: هرکسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، به مراتبی از توحید عملی رسیده است. چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست، در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در انتخاب نوع پوشش و به‌طور کلی در تمام برنامه‌های روزانه خود، خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های او خارج نشود.
۵۸. رابطه بین توحید عملی در بُعد فردی و اجتماعی را بیان کنید و تأثیر آن‌ها را بر هم شرح دهید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: میان بُعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد؛ همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد. از این رو، اگر قرار باشد همه فقط خواسته ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می رود. در چنین جامعه ای، روزه روز انسان های ستمگر، بیشتر قدرت پیدا می کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می گیرند. در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

سخت ۱۳۹۸

۵۹. در جوامعی که مردم تابع امیال و منافع خود هستند، چه نوع شرکی حاکم است؟

پاسخ: در جوامعی که مردم تابع امیال و منافع خود هستند، شرک عملی در بُعد اجتماعی حاکم است.

سخت ۱۳۹۸

۶۰. ضمن تعریف شرک اجتماعی ویژگی های جامعه طاغوتی را بنویسید:

پاسخ: اگر هر یک از افراد جامعه خواسته ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و فقط منافع خود را محور فعالیت های اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می رود. در چنین جامعه ای انسان های ستمگر قدرت بیشتری به دست می آورند و انسان های دیگر را در خدمت امیال خود به کار می گیرند. در این گونه جوامع سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان های او نیست بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

سخت ۱۳۹۸

۶۱. چه رابطه ای میان بعد فردی توحید عملی و بعد اجتماعی آن وجود دارد؟

پاسخ: میان بعد فردی و اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد، هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد، همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد.

سخت ۱۳۹۸

۶۲. چرا انسان امروزی خدا را فراموش کرده و خدا در قلب آن ها جایگاهی ندارد؟

پاسخ: بسیاری از انسان ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آن ها جایگاهی ندارد؛ زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فروزی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. گویی هوی و هوس و آن چه که آنان را به هوس هایشان می رساند، بت و معبودشان شده و آن ها را می پرستند. به گونه ای که ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون و ماهواره و اینترنت و سایر رسانه ها برای رسیدن به این لذات دنیایی بهره می برند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده اند.

سخت ۱۳۹۸

۶۳. وظیفه انسان موحّد پس از قبول توحید در ربوبیت چیست؟

پاسخ: سیاستگری از خداوند

۶۴. چرا انسان موحد دارای شخصیتی ثابت و پایدار و انسان مشرک دارای شخصیتی ناپایدار است؟
 پاسخ: انسان موحد چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، دارای شخصیتی ثابت و پایدار است، اما در مقابل انسان مشرک در برابر امیال انسانی تسلیم است و از طاغوت فرمان‌پذیری می‌کند، لذا درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارد.

۶۵. نتیجه تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت را با دلایل آن بنویسید.
 پاسخ: باعث می‌شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدید جلوی روی او قرار می‌دهد و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند، او را به بردگی جدید می‌کشاند.

درس ۴: فقط برای او آیه

۶۶. شیطان در آیه «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ» با چه عبارتی معرفی شده است؟
 پاسخ: دشمن آشکار

۶۷. سه مورد از پیام‌های آیات «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ» و «وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» را بیان کنید.
 پاسخ: - عهده‌ای که در این آیه آمده است یک عهد فطری بین خدا و انسان است.
 - عهد خدا این است که شیطان عبادت نشود چرا که او دشمن آشکار است؛ و این که خدا پرستش شود.
 - عبادت خدا همان صراط مستقیم است.

۶۸. خداوند در قرآن لقمان را چگونه توصیف می‌کند و از ایشان چه نکاتی نقل کرده است؟
 پاسخ: لقمان را به داشتن حکمت توصیف کرده و سفارش‌های ارزنده و حکیمانه‌ای از ایشان نقل کرده است.

۶۹. ابیات «برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه» بیانگر چیست؟
 پاسخ: نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان از ثمرات و میوه‌های درخت اخلاص است، چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۷۰. در میان اعمال واجب کدام عبادت تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد و سخنی در این مورد از حضرت علی (ع) بنویسید.
 پاسخ: روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد. حضرت علی (ع) می‌فرماید:
 «خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.»

- سخت ۱۳۹۸
۷۱. میان عبارت «فقط مرا بپرستید» و «فقط برای خدا قیام کنید» چه رابطه‌ای وجود دارد؟
پاسخ: هر دو بیانگر توحید در عبادت و اخلاص است.
- سخت ۱۳۹۸
۷۲. یکی از اوصافی که خداوند در قرآن برای حضرت یوسف ذکر کرده است چیست؟
پاسخ: داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مخلصین.
- سخت ۱۳۹۸
۷۳. شیطان چه دامی برای حضرت یوسف گسترده بود، او چگونه توانست از این دام نجات یابد.
پاسخ: دام شیطانی: طلب مراوده زلیخا از یوسف.
حضرت یوسف با پاکدامنی و اخلاص در برابر دعوت نامشروع زلیخا ایستادگی کرد و با پذیرفتن زندان از این مهلکه نجات یافت.
- سخت ۱۴۰۰
۷۴. با توجه به آیه: «قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفٍ» به سوالات زیر پاسخ دهید:
الف) مهم‌ترین بند و اندرز برای مردم چه بود؟
ب) ویژگی‌های قیام برای خدا به چه صورتی است؟
ج) مقصود از قیام جمعی و فردی چیست؟ با ذکر مثال بنویسید.
پاسخ: الف) برای خدا قیام کنند.
ب) ۱ برای خدا باشد یعنی با اخلاص باشد. ۲- به صورت گروهی و اجتماعی باشد.
ج) قیام گروهی: هر قیامی که به صورت جمعی و گروهی در جهت رضای خداوند و به منظور گسترش عدالت اجتماعی صورت پذیرد؛ مانند قیام عاشورا یا قیام حضرت مهدی یا برپایی نظام اقتصاد اسلامی در جامعه
قیام فردی: تمام کارهایی که انسان در زندگی برای رضای خدا انجام می‌دهد و در جهت توحید عملی در بُعد فردی است مانند اقامه نماز و روزه.
- سخت ۱۴۰۰
۷۵. با عنایت به آیه شریفه «أَلَمْ أَعْهِدَ لَكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» به سوالات زیر پاسخ دهید:
الف) منظور از عهد و پیمان با خداوند چیست؟
ب) دو عهده‌ای که خداوند با انسان بسته است چیست؟
ج) چرا بندگی شیطان نفی شده است؟
د) براساس آیه فوق دوراهی که در مسیر زندگی انسان قرار دارد چیست؟
ه) در این آیه منظور از صراط مستقیم چیست؟
و) عبارت «أَنْ أَعْبُدُونِي» بیانگر چیست؟
پاسخ: الف) عدم عبادت شیطان و عبادت کردن خداوند

- (ب) نفی بندگی شیطان و پرستش خداوند
(ج) چون شیطان دشمن آشکار انسان است.
(د) بندگی شیطان و بندگی خداوند
(ه) بندگی و عبادت خداوند
(و) توحید عملی یا اخلاص در بندگی

سخت ۱۴۰۰

۷۶. با توجه به عبارت قرآنی «وَلَقَدْ رَاودَتْهُ عَن نَّفْسِهِ فَاَسْتَعَصَمَ» به سوالات زیر پاسخ دهید:

(الف) دام توسط چه کسی گسترده شده بود؟

(ب) این دام چه بود؟

پاسخ: (الف) شیطان توسط زلیخا دام گسترده بود.

(ب) آن دام این بود که زلیخا از یوسف طلب مراده نمود.

سخت ۱۴۰۰

۷۷. با توجه به عبارت قرآنی «قَالَ رَبِّ السُّجُنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ» به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

(الف) حضرت یوسف چگونه توانست از دام شیطانی نجات یابد؟

(ب) حضرت یوسف راه زندان را بر چه عملی ترجیح می‌دهد؟

(ج) نجات یافتن حضرت یوسف از دام‌های شیطانی ثمره کدامیک از میوه‌های اخلاص است؟

پاسخ: (الف) با راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

(ب) به گناه افتادن

(ج) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان

۷۸. با توجه به آیات ۳۲ تا ۳۴ سوره یوسف بگویید شیطان چه دامی برای حضرت یوسف (ع) گسترده بود و او چگونه توانست از این دام نجات یابد؟

سخت ۱۴۰۲

پاسخ: دام شیطان برای یوسف: درخواست نامشروع زلیخا برای ابتلا به گناه / چگونگی نجات از این دام: توجه و درخواست حضرت یوسف از خداوند و پناه بردن به سوی او، باعث نجات وی شد.

متن

۷۹. «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار، به ضرورت در یک عمل عبادی اشاره دارد. (اخلاص - اندیشه)

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: اندیشه

سخت ۱۳۹۸

۸۰. روح و نیت عمل در صورتی که الهی باشد دارای است.

پاسخ: حسن فاعلی

- ۱۳۹۸ سخت ۸۱. اخلاص در بندگی معنای دیگری از توحید است.
پاسخ: عبادی یا عملی
- ۱۳۹۸ سخت ۸۲. شکل و ظاهر عمل در صورتی که مطابق فرمان الهی باشد دارای است.
پاسخ: حسن فاعلی
- ۱۳۹۸ سخت ۸۳. اخلاص در بندگی به معنای چیست؟
پاسخ: اخلاص به معنای خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است و این کلمه در کاربرد دینی بدین معناست که شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همانگونه که او دستور داده است انجام دهد.
- ۱۳۹۸ سخت ۸۴. اولین ثمره اخلاص در انسان چیست؟
پاسخ: اولین ثمره اخلاص در انسان دستیابی به درجاتی از حکمت است.
- ۱۳۹۸ سخت ۸۵. نمازی که بدون نیت خالص خوانده شود فاقد کدام حسن است؟
پاسخ: نمازی که بدون نیت خالص خوانده شود فاقد حسن فاعلی است.
- ۱۳۹۸ سخت ۸۶. راههای تقویت اخلاص را نام ببرید:
پاسخ: ۱- افزایش معرفت نسبت به خدا
۲- راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
۳- دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
- ۱۳۹۸ سخت ۸۷. برای افزایش معرفت به خداوند چه راهی خوب است؟
پاسخ: بر ما لازم است اوقاتی را به تفکر در آیات و نشانه‌های الهی در خلقت اختصاص دهیم و با دیدن هریک از مخلوقات پیرامون خود حکمت و قدرت عظیم خالق آن را به یاد آوریم.
- ۱۳۹۸ سخت ۸۸. توضیح دهید در چه صورت نماز از (حسن فعلی و فاعلی) برخوردار است؟
پاسخ: کسی که نماز می‌خواند اگر برای تقرب الهی و رضای او انجام دهد حسن فاعلی را داراست و اگر به شکل خاصی که خداوند فرمان داده مطابق با دستور او به جا آورد حسن فعلی است.
- ۱۳۹۸ سخت ۸۹. تعیین کنید هریک از جملات زیر به کدام یک از راههای رسیدن به اخلاص اشاره دارد؟
پاسخ:
- الف) تقویت محبت خداوند در قلب موجب بهره‌مندی از کمک‌های الهی می‌شود.
پاسخ: راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
- ب) فکر و تعقل در آیات و نشانه‌های الهی:
پاسخ: افزایش معرفت به خداوند

- سخت ۱۳۹۸ ۹۰. بیت «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه بود» بیانگر چیست؟
پاسخ: اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.
- سخت ۱۳۹۸ ۹۱. مقاومت در برابر دام‌های شیطان نیازمند چیست؟
پاسخ: نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های اوست.
- سخت ۱۳۹۸ ۹۲. چه ارتباطی بین افزایش معرفت به خدا و اخلاص وجود دارد؟
پاسخ: ارتباط محکمی میان معرفت به خدا و ایمان به او وجود دارد، همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است؛ بنابراین هر قدر که معرفت ما به خدا بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.
- سخت ۱۳۹۸ ۹۳. این کلام امام علی (ع): «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.» بیانگر کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص است؟
پاسخ: این فرمایش امام علی (ع) بیانگر موضوع «دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات» از راه‌های تقویت اخلاص است.
- سخت ۱۳۹۸ ۹۴. دستیابی به حکمت را که یکی از میوه‌های درخت اخلاص است، شرح دهید.
پاسخ: انسان حکیم به درجاتی از بصیرت می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.
- سخت ۱۳۹۹ ۹۵. از میوه‌های درخت اخلاص، «نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان» را شرح دهید.
پاسخ: اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد، چرا که شیطان، خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.
- سخت ۱۳۹۸ ۹۶. منظور از روشن بینی و بصیرت چیست؟
پاسخ: در شرایط سخت و پیچیده حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.
- سخت ۱۴۰۰ ۹۷. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است).

الف) تاثیر روزه در تقویت اخلاص	۱) افزایش معرفت نسبت به خدا
ب) برو این دام بر مرغی دگر نه	۲) دریافت پاداش وصف ناشدنی
ج) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است	۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
	۴) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان

پاسخ: الف) ۳ (ب) ۴ (ج) ۱

سخت ۱۴۰۲ ۹۸. بنا به فرمایش امام علی (ع) چرا تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است؟

پاسخ: زیرا گناه ریشه درخت اخلاص و بندگی را می‌سوزاند (زیرا گناه به تدریج اخلاص را از بین می‌برد)

سخت ۱۴۰۳ ۹۹. «تفکر در آیات و نشانه‌های الهی» چگونه به افزایش درجه اخلاص منجر خواهد شد؟

پاسخ: هر قدر معرفت ما به خدا از طریق تفکر در آیات و نشانه‌های الهی بیشتر شود، موجب افزایش ایمان و در نتیجه موجب افزایش درجه اخلاص ما خواهد شد.

حدیث

سخت ۱۳۹۸ ۱۰۰. حضرت علی (ع) رابطه دوری از گناه و اخلاص را چگونه بیان می‌کنند.

پاسخ: «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است»

سخت ۱۳۹۸ ۱۰۱. مؤمنان با توجه به چه موضوعی بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند؟ سخنی از پیامبر در این مورد بنویسید.

پاسخ: با توجه به مراتب اخلاص آن‌ها - پیامبر (ص) گرامی اسلام می‌فرماید: مؤمنان با توجه به مراتب اخلاصشان بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.

سخت ۱۳۹۸ ۱۰۲. پاداش وصف ناشدنی بندگی خالصانه خدا چیست و حضرت علی (ع) چه تعابیری را در این مورد بیان می‌کند.

پاسخ: دیدار محبوب حقیقی و تقرب به خدا - تعبیر حضرت علی (ع): «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان - ولی مؤمنان - معبود عالمیان، است.

۱۰۳. امیر المؤمنین علی (ع) می‌فرماید:

سخت ۱۴۰۲ فاعلُ الخیرِ خیرٌ منه؛ فاعلُ الشرِّ شرٌّ منه

(انجام دهنده کار نیک، از آن کار بهتر است و انجام‌دهنده کار شر، از آن شر بدتر است.)

در این سخن حکیمانه تفکر کنید و رابطه آن را با اخلاص توضیح دهید.

پاسخ: رابطه این سخن با موضوع اخلاص این است که از آنجا که هر کار خیری برآمده از اندیشه و باور قلبی خالصانه فاعل آن است، پس می‌توان گفت که در حقیقت این اندیشه و باور خالصانه

فرد است که به کارش ارزش داده است، پس جایگاه خود فرد نیکوکار از عملش برتر است. به عبارت دیگر این اندیشه و باور خالصانه آن فرد است که باعث می‌شود کار خیر انجام دهد.

در نقطه مقابل نیز باید گفت از آنجا که عمل شر برآمده از اندیشه ناسالم و قلب گناهکار و غیرخدایی فرد است، پس فرد شرور بدتر و پست‌تر از عملش است. زیرا اگر این اندیشه و قلب ناسالم نبود، این عمل شر هم صورت نمی‌گرفت.

درس ۵: قدرت پرواز آیه

۱۳۹۸ سخت ۱۰۴. آیه شریفه «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا...» را ترجمه کنید.
پاسخ: به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد؛ پس هر کس بینا گشت، به سود خود او و هر کس کوردل گردد به زیان اوست.

متن

۱۴۰۳ سخت ۱۰۵. درست یا نادرست بودن سوالات زیر را مشخص کنید.
پاسخ: درست

الف با گفتن عبارت «لا اله الا الله» تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شود و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می گردد.

۱۴۰۳ سخت پاسخ: درست

ب دوری از گناهها و تلاش برای انجام واجبات از میوه های درخت اخلاص است.

۱۴۰۳ آسان پاسخ: نادرست

پ به اجرا درآوردن نقشه جهان خلقت و خلق موجودات، مربوط به (قضای الهی) است.

۱۴۰۳ متوسط پاسخ: درست

ت انسانی که به رذیله اخلاقی ریا مبتلا شده است در واقع فاقد حسن فاعلی می باشد.

۱۴۰۳ متوسط پاسخ: درست

۱۳۹۸ سخت ۱۰۶. منشأ و سرچشمه قضای الهی چیست؟
پاسخ: منشأ و سرچشمه قضای الهی اراده خداوند است.

۱۳۹۸ سخت ۱۰۷. موجودات جهان، از چه جهت مقدر به تقدیر الهی هستند؟
پاسخ: از جهت ویژگی، حدود، اندازه و موقعیت زمانی و مکانی مقدر به تقدیر الهی هستند.

۱۳۹۸ سخت ۱۰۸. احساس رضایت و یا پشیمانی را به عنوان یکی از نشانه های وجود اختیار توضیح دهید:

پاسخ: هرگاه در کار خود موفق شویم احساسی از رضایت و خرسندی از خود، وجود ما را فرا می گیرد. این احساس رضایت نشانه آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود می دانیم، گاه نیز در کاری مرتکب اشتباه می شویم و بر اثر این اشتباه به خود یا دیگری زیان وارد می کنیم، در این هنگام احساس ندامت و پشیمانی به سراغمان می آید و این بدان معناست که آن اشتباه به اراده و اختیار خود ما بوده است.

۱۳۹۸ سخت ۱۰۹. ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانه او چه تأثیری در زندگی انسان دارد؟

پاسخ: ایمان به خداوند و نظام حکیمانه او، این اطمینان را به انسان می بخشد که جهان دارای حافظ و نگهداری است که اشتباه در کار او راه ندارد. کشتی جهان ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی پایان آن ناخدا، به هیچ وجه

احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌رود و هیچ‌کس جز او نیز نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد. همچنین قانونمند بودن جهان، این امکان را به انسان می‌دهد که با شناخت و استفاده از قوانین جهان نیازهای خود را برطرف کند. استعدادهای خود را به فعلیت برساند و پله‌های کمال را پیماید.

۱۱۰. توضیح دهید «تفکر و تصمیم» چگونه می‌تواند دلیلی بر وجود اختیار در انسان باشد؟

پاسخ: در طول شبانه‌روز تصمیم‌هایی می‌گیریم و برای این تصمیم‌ها ابتدا اندیشه می‌کنیم و جوانب آن را با سبک و سنگین کردن می‌سنجیم. گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چند راه و چند کار، کدام یک را انتخاب کنیم. دست آخر، پس از بررسی‌هایی لازم، یکی از آن راه‌ها را برمی‌گزینیم و وارد آن می‌شویم این گزینش دلیل بر اختیار انسان است.

۱۱۱. توضیح دهید «مسئولیت‌پذیری در قبال کار» چگونه می‌تواند دلیلی بر وجود اختیار در انسان باشد؟

پاسخ: هر کدام از ما خودمان را مسئول کارهایی می‌دانیم که انجام می‌دهیم. به همین جهت است که اگر کار ما درست و نیکو بود مورد تشویق قرار می‌گیریم و اگر کار زشت و نادرست از ما سر زند تنبیه و کیفر می‌شویم. عهدها و پیمان‌ها نیز بر همین اساس استوار شده‌اند و اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیت خود را انجام ندهد، وی را مستحق مجازات می‌شمرند. تشویق و تنبیه نیز مجازات انسان با قبول اختیار معنی دارد.

۱۱۲. برای شکوفایی اختیار انسان چه زمینه‌ای لازم است؟ توضیح دهید.

پاسخ: زمینه‌ساز شکوفایی اختیار انسان و دوری از پندارهای غلط، درک صحیح نظام حاکم بر جهان خلقت است که شرح مختصر آن به این‌گونه است:
(۱) اعتقاد به خداوند حکیم: مهم‌ترین گام برای درک صحیح نظام حاکم بر جهان خلقت، اعتقاد به خداوندی حکیم، عادل و قادر است که با حکمت خود جهان را خلق کرده و آن را تدبیر و اداره می‌کند. به‌طوری که همهٔ حوادث و رخدادهای جهان، در یک چارچوب ساماندهی شده و قانونمند اتفاق می‌افتد و اگرچه ما، به علت دانش محدود و ناقص خود از درک عمیق اهداف حکیمانهٔ بسیاری از رویدادهای جهان خلقت عاجز هستیم، اما مطمئنیم و اعتقاد داریم که هر حادثه‌ای دارای هدفی معین می‌باشد. ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانهٔ او، این اطمینان را به انسان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگهدارنده‌ای است که اشتباه در کار او راه ندارد. کشتی جهان ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی‌پایان آن ناخدا، به هیچ‌وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌رود و هیچ‌کس جز او نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد.

(۲) قانونمند بودن جهان: زندگی در یک جهان قانونمند، این امکان را به ما می‌دهد که با شناخت و استفاده از قوانین جهان نیازهای خود را برطرف کنیم، استعدادهای خود را به فعلیت برسانیم و پله‌های کمال را پیماییم.

۱۱۳. بیت «قطره‌ای کز جویباری می‌رود / از پی انجام کاری می‌رود» بیانگر چیست؟

پاسخ: حکیمانه بودن جهان: اعتقاد به اینکه هر حادثه‌ای هدف معین و مشخص دارد.

۱۱۴. اعتقاد به حکمت خدا و قانونمندی جهان چه اثری بر اختیار ما انسان‌ها دارد؟

پاسخ: حکمت خدا و قانونمندی جهان، این امکان را به ما می‌دهد که با شناخت و استفاده از قوانین جهان نیازهای خود را برطرف کنیم، استعدادهای خود را به فعلیت برسانیم و پله‌های کمال را پیماییم.

پاسخ: اعتقاد به خدایی حکیم، که با حکمت خود جهان را خلق کرده و اداره می‌کند، این اطمینان را به انسان می‌دهد که همه وقایع و رخدادهای جهان، تحت یک برنامه ساماندهی شده و غایتمند انجام می‌گیرد و نه اتفاقی و بی‌هدف. کسی که معتقد به حاکمیت چنین خدایی است، هر چند خودش از شناخت علت بسیاری از حوادث و رخدادهای جهان عاجز است، اما مطمئن است که هر حادثه‌ای هدف معین و مشخصی دارد و از سر تصادف، غفلت یا ندانم‌کاری رخ نمی‌دهد.

۱۱۵. در پاسخ به کسانی که می‌پندارند قضا و قدر هر قانونی را لغو می‌کند چه پاسخی باید داد؟

پاسخ: برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تصور می‌کنند تقدیر، چیزی ورای قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را برهم می‌زند؛ در حالی که دیدیم معنای قدر و قضای الهی این است که هر چیزی مهندسی و قاعده‌خاص خود را دارد که این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است. بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ نظمی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

۱۱۶. امام علی (ع) در پاسخ به کسی که از او پرسید: «آیا از قضای الهی می‌گریزی؟» چه پاسخی دادند و مقصودشان چه بود؟

پاسخ: امام فرمود: نه، بلکه از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم، یعنی از نوعی قضا و قدر الهی، به نوع دیگری از قضا و قدر الهی پناه می‌برم.

۱۱۷. علل عرضی و ویژگی‌های آن را با ذکر مثال بیان کنید.

پاسخ: در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به‌صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند. مثلاً برای رویش یک گل، مجموعه‌ای از باغبان، خاک، آب، نور و حرارت دست‌به‌دست هم می‌دهند و با مشارکت یکدیگر گل را پدید می‌آورند. یا مثلاً وقتی دو نفر دسته‌های یک گل‌دان بزرگ را می‌گیرند و جابه‌جا می‌کنند، هر کدام از این دو نفر نیروی خاصی را وارد می‌کند که باعث جابه‌جایی گل‌دان می‌شود. در هر دو مثال، هریک از این عوامل و عناصر اثر خاصی را، مستقل از دیگری، اعمال می‌کند تا گل بروید یا گل‌دان جابه‌جا شود. این‌گونه علل را «علل عرضی» می‌گویند. در علل عرضی، هر عامل به‌طور مستقیم نقش خاصی را برعهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

۱۱۸. علل طولی و ویژگی‌های آن را با ذکر مثال بیان کنید.

پاسخ: گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این‌گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. برای مثال، وقتی شما قلم به‌دست می‌گیرید و نامه می‌نویسید، چند عامل، در طول هم، در انجام این کار دخالت دارند. کل کار نوشتن را به هریک از این عوامل می‌توان نسبت داد؛ بدین معنا که اگر هر یک از این عوامل نبود، عمل نوشتن ممکن نمی‌شد، اما هر علتی، به‌ترتیب، علت بودن خود را از عامل بالاتر می‌گیرد. قلم می‌نویسد، اما حرکت آن ناشی از حرکت دست است. حرکت دست به‌نوبه خود محصول کار دستگاه عصبی است. این کار هم ناشی از اراده و اراده هم از نفس

شماست. این علتها را «علل طولی» می‌گویند.

۱۱۹. اختیار انسان در طول اختیار خداست یا در عرض آن، دلیل ادعای خود را بیان کنید؟

سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد، در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۱۲۰. توضیح دهید چگونه مسئولیت‌پذیری شهادی بر وجود اختیار در انسان است.

سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: هر کس خود را مسئول کارهایش می‌داند و عواقب عمل خود را می‌پذیرد. پیمان‌ها بر همین اساس استوارند و اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد، خود را مستحق مجازات می‌داند.

۱۲۱. چگونه می‌توان هم به قضا و قدر الهی اعتقاد داشت و هم انسان را موجودی مختار دانست؟

سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: وجود اختیار و اراده در انسان به علت اراده الهی و خواست اوست. خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. اما در عین حال وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است؛ یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد.

۱۲۲. مخلوقات جهان از چه جهت به تقدیر الهی و از چه جهت به قضای الهی وابسته هستند؟

سخت ۱۴۰۰
 پاسخ: مخلوقات جهان، از آن جهت که خدای متعال با علم خود اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت زمانی و مکانی آن‌ها را تعیین می‌کند، به تقدیر الهی وابسته هستند و از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

۱۲۳. امام علی (ع) در مورد برخاستن از زیر سایه دیوار کج، چه نگرشی را درباره اعتقاد به قدر و قضای الهی به یاران آموخت؟

سخت ۱۴۰۳
 پاسخ: آموخت که اعتقاد به قدر و قضا نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آدم است.

درس ۶: سنت‌های خداوند در زندگی آیه

۱۲۴. آیه «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتَّكِبُوا أَنْ يَقُولُوا...» خداوند چه ادعایی از انسان‌ها را مورد آزمایش قرار می‌دهد؟

سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: ادعای ایمان

۱۲۵. آیه «كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ» بیانگر کدام سنت الهی است؟

سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: این آیه بیانگر سنت امداد است.

۱۲۶. آیه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» بیانگر کدام سنت الهی است.

سخت ۱۳۹۸
 پاسخ: سنت توفیق الهی (امداد خاص)

سخت ۱۳۹۸ ۱۲۷. آیه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ» بیانگر کدام سنت الهی است؟
پاسخ: سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

سخت ۱۳۹۸ ۱۲۸. کدام سخن امام صادق (ع) با آیه «سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» هم‌معناست؟
پاسخ: هنگامی که خداوند شر بنده‌اش را بخواهد بعد از انجام گناه نعمتی به او می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد این همان است که خداوند فرموده: «سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»

سخت ۱۳۹۹ ۱۲۹. با توجه به آیه شریفه: «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ» هرکس ادعای ایمان کند، قرار می‌گیرد.
پاسخ: مورد امتحان

۱۳۰. مشخص کنید هر یک از موارد سمت راست با کدام‌یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد. (سمت چپ یک مورد اضافی است).

سخت ۱۴۰۰

الف) تأثیر اعمال انسان در زندگی او	۱- نصرت و هدایت الهی
ب) املاء و استدراج	۲- مهلت‌دادن
ج) ابتلاء	۳- عامل ظهور استعدادها
د) امداد عام الهی	۴- لجاجت‌ورزی در مقابل حق
هـ) سنت توفیق الهی	

پاسخ: ۱. هـ ۲. ب ۳. ج ۴. د

۱۳۱. مشخص کنید هر یک از موارد سمت راست با کدام‌یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد. (سمت چپ یک مورد اضافی است).

سخت ۱۴۰۰

الف) بهبود زندگی	۱- سیراب کردن حیوانات
ب) افزایش عمر	۲- حفظ آبروی بندگان گناهکار
ج) توفیق الهی	۳- صلۀ رحم
د) سبقت رحمت بر غضب	

پاسخ: ۱. الف ۲. د ۳. ب

۱۳۲. مشخص کنید هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد. (سمت چپ یک مورد اضافی است).

سخت ۱۴۰۰

الف) سبقت رحمت بر غضب الهی	۱- ادعای ایمان
ب) امداد الهی	۲- مجاهدت و تلاش
ج) تأثیر اعمال انسان در زندگی او	۳- پاداش ۱۰ برابر
د) ابتلاء	۴- رفتارهای گذشته
هـ) توفیق الهی	

پاسخ: ۱. د ۲. ه ۳. الف ۴. ج

متن

۱۳۳. یکی از جلوه‌های سنت، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت در راه حق است.
پاسخ: توفیق الهی (امداد خاص)

۱۳۴. مطابق با الهی، میان پاداش و جزا تفاوت وجود دارد.
پاسخ: فضل

۱۳۵. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.
پاسخ:

الف) قانون‌مندی جهان خلقت، اختصاص به پدیده‌های طبیعی دارد.
پاسخ: غلط است. قانون‌مندی جهان خلقت، اختصاص به پدیده‌های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را هم در بر می‌گیرد.

ب) همه انسان‌ها در طول عمر خود در معرض آزمایش‌اند.
پاسخ: صحیح

پ) سنت حاکم بر انتخاب و عمل انسان‌ها در قبال دعوت پیامبران را، سنت ابتلاء می‌نامند.
پاسخ: غلط است. سنت حاکم بر انتخاب و عمل انسان‌ها در قبال دعوت پیامبران را، سنت امداد می‌نامند.

ت) سنت «املاء» از سنت‌های خاص (گناهکاران) محسوب می‌شود.
پاسخ: صحیح

ث) حالت تدریجی دچار عذاب الهی شدن را سنت «استدراج» می‌خوانند.
پاسخ: صحیح

۱۳۶. شناخت سنت‌های الهی چه تأثیری در زندگی انسان دارد؟

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: شناخت قوانین حاکم (سنت الهی) بر زندگی انسانها موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخیها، شیرینیها و شکستها و موفقیتها، بیماری و سلامت و بطور کلی همه حوادث زندگی می شود و دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می سازد و بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، خود، با خلقت و با دیگران تأثیر به سزایی دارد.

۱۳۷. از سنت های الهی، سنت «امتحان و ابتلاء» را کامل توضیح دهید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: ابتلاء در لغت به معنای امتحان است و در این جا قراردادن فرد در نگنا یا موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص کند. این سنت برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است. سنت ابتلا یکی از عام ترین و فراگیرترین قوانین خداوند است که ثابت و همیشگی است. شامل همه انسانها در همه دورانها می شود.

۱۳۸. در برابر دعوت انبیاء مردم دو دسته می شوند، سنت حاکم بر آنها چه نام دارد؟ توضیح دهید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: سنت امداد نام دارد؛ دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهد و هدایت الهی را می پذیرند و دسته ای لجابت ورزیده و در مقابل حق می ایستند. سنت الهی این است که هرکس با اراده و اختیار خود راه حق را باطل را برگزیند، شرایطی برای او فراهم شود که در مسیری که در پیش گرفته به پیش رود و سرشت خود را آشکار کند؛ یعنی خداوند برای هردو گروه امکانات و لوازم رسیدن به خواستهها و هدفهایشان را فراهم می کند. در حقیقت، کسی که راه حق را برمیگزیند، مورد لطف خداوند قرار می گیرد و مراتب کمال را می پیماید و افرادی که فقط خواهان دنیا هستند و برای آن می دونند، آن را به دست می آورند. البته اینان عواقب زیانبار این تصمیم را در آخرت مشاهده خواهند کرد.

۱۳۹. سنت «املاء» و «استدراج» را به طور کامل توضیح دهید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: کسانی که راه باطل را برمیگزینند و با حق عناد و دشمنی می ورزند، خداوند به آنها مهلت و فرصت زندگی می دهد ولی آنها این فرصت را وسیله غوطه ور شدن در تاریکیها قرار می دهند. به طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حقی در دل آنها بتابد، به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار خواهند شد. در حقیقت، مهلت ها و امکانات، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه گر شده و باعث می شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین تر شود. این سنت، که از جمله سنت های حاکم بر زندگی گناهکاران است، سنت «املاء» یا نام دارد.

گاهی خداوند علاوه بر مهلت دادن، بر امکانات گمراهان می افزاید و آنها را با استفاده از همین امکانات، و با اصرار خود بیش تر در فساد فرو می ریزد و قدم به قدم از انسانیت فاصله گرفته، و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک تر می شوند. چنین حالت تدریجی در حرکت به سوی عذاب الهی را سنت «استدراج» می خوانند.

۱۴۰. منظور از سنت «توفیق الهی» چیست؟ شرح دهید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: امداد خاص خداوند متعال نسبت به آنان که با نیت پاک، قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند «توفیق الهی» نام دارد. در فرهنگ قرآنی توفیق به معنای آسان نمودن است. یعنی، همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد.

سخت ۱۳۹۸

۱۴۱. چرا میان پاداش و جزا تفاوت وجود دارد؟

پاسخ: با آن‌که براساس عدل، خداوند باید به همهٔ بندگان براساس میزان اعمالشان پاداش یا جزا دهد، اما از آن‌جا که خداوند با فضل خود با بندگان رفتار می‌کند، کار نیک را چندبرابر و کار بد را فقط به اندازهٔ خودش پاداش و جزا می‌دهد.

سخت ۱۳۹۸

۱۴۲. از عوامل مؤثر در سرنوشت، تأثیر اعمال انسان در زندگی را توضیح دهید.

پاسخ: رهنمودهای پیشوایان دین به ما می‌آموزند که زندگی ما به شدت تحت تأثیر رفتارهای ماست. به طور مثال، نیکوکاری یا گناه از جمله عوامل مؤثر در طول عمر یا کوتاهی آن هستند. چنان‌که امام صادق(ع) می‌فرماید: کسانی که به واسطهٔ گناه می‌میرند از کسانی که به واسطهٔ سرآمدن عمرشان می‌میرند، بیشتر و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند.

سخت ۱۳۹۸

۱۴۳. هر انسانی در زندگی خود همواره به وسیلهٔ امور یا با امور در معرض است.

پاسخ: شرّ - خیر - امتحان و آزمایش الهی

سخت ۱۳۹۸

۱۴۴. هر کس ادعای ایمان کند قرار می‌گیرد.

پاسخ: مورد آزمایش الهی

سخت ۱۳۹۸

۱۴۵. هر کس کند مورد آزمایش الهی قرار می‌گیرد.

پاسخ: ادعای ایمان

سخت ۱۳۹۸

۱۴۶. رحمت واسعةٔ الهی به همهٔ افراد جامعه چه نیکوکار و چه بدکار می‌رساند.

پاسخ: امداد

سخت ۱۳۹۸

۱۴۷. خداوند کسانی را که در راه او قدم برمی‌دارد به‌طور خاص می‌کند که به این سنت می‌گویند.

پاسخ: امداد - توفیق الهی

سخت ۱۳۹۸

۱۴۸. خدانده به کافران مهلت می‌دهد و آنان از این مهلت در جهت استفاده می‌کنند.

پاسخ: افزایش گناه

سخت ۱۳۹۸

۱۴۹. برخی گناهکاران به دست خود، خویش را در معرض هلاکت قرار می‌دهند و به تدریج گرفتار می‌شوند.

- پاسخ: عذاب الهی
۱۵۰. خداوند پاداش کار نیک را برابر و کیفر کار بد را به اندازه خودش می‌دهد و این نشانه است. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: ۱۰ برابر - لطف و رحمت الهی
۱۵۱. شناخت قوانین جهان خلقت در رابطه ما با و خود با خلقت و با دیگران تأثیر زیادی دارد. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: خدا
۱۵۲. شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها موجب صحیح ما نسبت به همه حوادث زندگی می‌شود. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: نگرش
۱۵۳. در چه صورت وفور نعمت نشانه سنت املاء و استدراج است؟ سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: سنت استدراج در خصوص کسانی است که اعتقاد به خداوند و دستورات او ندارند. «و الذین کذبوا بآياتنا» بنابراین صرف وفور نعمت دلیل بر گرفتار شدن بر سنت استدراج نمی‌شود.
۱۵۴. چه تفاوتی بین امتحانات بشری و الهی وجود دارد و ثمره امتحانات الهی کدام است؟ سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن (تفاوت) این است که در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم؛ ولی امتحان خداوند علم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن، به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
۱۵۵. سنت ابتلاء سنتی عام است یا خاص، توضیح دهید. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: سنت ابتلاء یکی از عام‌ترین و فراگیرترین قوانین خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها و در همه دوران‌ها می‌شود. به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مؤمن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی، چه سیاه و چه سفید، صحنه انواع امتحان‌ها و آزمایش‌هاست.
۱۵۶. موفقیت در یک مرحله از سنت ابتلاء چه پیامدی را به دنبال دارد و آیا به توقف این سنت می‌انجامد؟ با ذکر مثال توضیح دهید. سخت ۱۳۹۸
- پاسخ: موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند؛ درست مانند دانش‌آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله‌ای بالاتر از امتحانات می‌گردد تا به موفقیت نهایی برسد. به طور مثال، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، بنا به سنت ابتلاء، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود و به میزانی که در آزمون‌های اولیه سربلند بیرون آید، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود.

۱۵۷ . سنت امداد عام الهی را بیان کنید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هرکس، هرکدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده (مانند قدرت اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و...) استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند. در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را یکسان فراهم کرده است. حال، کسی که راه حق را برمی‌گزیند، لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و مراتب کمال را می‌پیماید، و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند، همان را به دست می‌آورد.

۱۵۸ . نقش عامل درونی را در کسب توفیق الهی با ذکر مثال توضیح دهید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: در کسب توفیق الهی، عامل درونی هم نقش تعیین‌کننده دارد. برای مثال، دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم می‌شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود؛ و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می‌گذرند و صدای اذان را می‌شنوند، یکی به مسجد می‌رود تا نماز اول وقت خود را بخواند و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می‌گذرد.

۱۵۹ . چند نمونه از جلوه‌های تحقق سنت «سبقت رحمت بر غضب» را بیان کنید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده، نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او است.

یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خدا آن است که وقتی انسان کار نیکی انجام می‌دهد، خداوند به فرشته‌اش فرمان می‌دهد که فوراً آن را ثبت نماید، اما وقتی گناهی مرتکب می‌شود از فرشته خود می‌خواهد صبر کند تا بنده‌اش توبه کند و جبران نماید؛ و در صورتی که بنده توبه نکند، آن گناه را ثبت نماید. همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می‌دهد.

۱۶۰ . چند نمونه از مواردی که دلالت بر سنت «تأثیر اعمال در زندگی» را دارند، بیان نمایید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: در تعالیم دینی آمده است که صله رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز بر طرف کردن اندوه و غصه دیگران، زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجاب دعا را به دنبال دارد. همانطور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.

۱۶۱ . سنت ابتلاء را شرح دهید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: ابتلاء به معنای امتحان است و در اینجا به معنای قرار دادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد. امتحان خداوند برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۱۶۲ . سنت امداد عام الهی را تعریف کنید.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: وقتی انبیاء مردم را به دین الهی فرا می‌خوانند، مردم در برابر آنها دو دسته می‌شوند؛ دسته‌ای به ندای حق پاسخ مثبت می‌دهند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند. خداوند سنت خود را بر این قرار داده که هر کس هر راهی را برگزید، بتواند با استفاده از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده، همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.

۱۶۳. میان امتحان الهی و امتحان بشری چه تفاوتی وجود دارد؟

پاسخ: در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم، ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۱۶۴. یکی از جلوه‌های توفیق الهی را بنویسید.

پاسخ: ۱- نصرت الهی و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. خداوند، انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌رود.
۲- ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر.

۱۶۵. سنت ابتلا و امداد عام الهی را با ذکر یک مورد از وجوه اختلاف و یک مورد از وجوه اشتراک آنها، با یکدیگر مقایسه کنید.

پاسخ: وجه اشتراک این است که هر دو سنت هم شامل انسان‌های نیکوکار می‌شود هم افراد گناهکار و وجه اختلاف در این است که در سنت امداد عام فقط خیر و نعمت است اما در ابتلا هم خیر است هم شر

۱۶۶. سنت املاء و استدراج را تعریف کنید.

پاسخ: انسانی که به دام گناه می‌افتد، خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه نماید. اگر او چنان در گناه پیش رود و با حق دشمنی ورزد، خدا به او فرصت می‌دهد و او از فرصت و نعمت در جهت غرق شدن در گناه استفاده می‌کند و بار گناهانش هر روز سنگین‌تر شده و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شود.

درس ۷: بازگشت آیه

۱۶۷. قرآن کریم می‌فرماید: «خداوند کسانی را که زیاد می‌کنند دوست دارد و را دوست دارد».

پاسخ: توبه - پاکیزگان

۱۶۸. با توجه به آیه «لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعاً انه هو الغفور رحیم» به سوالات زیر پاسخ دهید.

پاسخ:

سخت ۱۳۹۸ الف) چرا نباید از رحمت الهی ناامید شد؟

- پاسخ: چون خداوند همه گناهان را می‌بخشد و او بخشنده و آمرزنده است.
- ب) عبارت ان الله يغفر الذنوب جميعاً انه هو الغور الرحيم را ترجمه کنید.
- پاسخ: خداوند همه گناهان را می‌بخشد، چرا که او آمرزنده مهربان است.
- سخت ۱۳۹۸
- سخت ۱۳۹۸
۱۶۹. آیه «ان الله يحب التوابين و يحب المتطهرين» بیانگر چه نکته‌ای است؟
- پاسخ: تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خدا نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.
- متن
۱۷۰. درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.
- پاسخ:
- الف) هیچ پدیده‌ای را نمی‌توان یافت که به خود متکی باشد.
- پاسخ: درست
- ب) بالاترین ثمره اخلاص عدم نفوذ شیطان در انسان است.
- پاسخ: غلط است بالاترین میوه اخلاص در بندگی دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه اوست.
- پ) توحید در خالقیت علت توحید در مالکیت است.
- پاسخ: درست
- ت) دست‌یابی به شخصیت پایدار و ثابت مقدمه دست‌یابی به توحید عملی است.
- پاسخ: نادرست، دست‌یابی به شخصیت پایدار، ثمره توحید عملی است.
- ث) فکر گناه، زمینه‌ساز رفتن به سوی گناه است و مانند گناه مجازات دارد.
- پاسخ: نادرست
۱۷۱. رابطه توبه انسان و بازگشت خداوند به چه صورت است؟
- پاسخ: این حالت وقتی رخ می‌دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد. با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او بازمی‌گردد و درهای رحمتش را به سوی او می‌گشاید و آرامش را به قلب او بازمی‌گرداند. همین که انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی کند و زبان حالش این باشد که بچقدر بد شد! کاش این کار را نمی‌کردم، چرا به فرمان خدا بی‌توجهی کردم؟، توبه انجام شده و گناه بخشیده می‌شود.
- سخت ۱۳۹۸
۱۷۲. توبه به کمک و گناهان را به تبدیل می‌کند.
- پاسخ: ایمان - عمل صالح - حسنات
- سخت ۱۳۹۸
۱۷۳. اولین حيله شیطان برای دور کردن انسان از توبه، کدام است؟
- پاسخ: گناه کن و بعد توبه کن

- ۱۳۹۸ سخت
۱۷۴. شیطان چه موقع به انسان می‌گوید: «آب که از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب؟»
پاسخ: وقتی که انسان به گناه آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می‌سازد و می‌گوید: «آب که از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب»
- ۱۳۹۸ سخت
۱۷۵. حیلۀ شیطانی «تسویف» را توضیح دهید.
پاسخ: تسویف از ریشۀ «سوف» است و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید: «به زودی توبه می‌کنم» و این گفته را آن قدر تکرار می‌کند، تا این که دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود. این حیلۀ شیطان بیش تر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود. به او می‌گویند تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالأخره در آینده می‌توانی توبه کنی؛ اما این یک دام است و سبب عادت جوان به گناه می‌شود؛ به طوری که ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.
- ۱۳۹۸ سخت
۱۷۶. در تسویف، فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید «.....» و این گفته را آن قدر تکرار می‌کند، تا این که دیگر در او خاموش می‌شود.
پاسخ: به زودی توبه می‌کنم - میل به توبه
- ۱۳۹۸ سخت
۱۷۷. «توبۀ اجتماعی» را با ذکر مثال شرح دهید.
پاسخ: اگر جامعه‌ای در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند توحید اجتماعی است. انحراف‌های اجتماعی باید در همان مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند تا گسترش نیابند و ماندگار نشوند. نمونه‌ای از این انحرافات: رباخواری، رشوه گرفتن، بی‌توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم کردن و ظلم‌پذیری از اطاعت از غیر خداست.
- ۱۳۹۸ سخت
۱۷۸. گناه است و پاک شدن از است.
پاسخ: آلودگی - توبه - آلودگی
- ۱۳۹۸ سخت
۱۷۹. تسویف یک دام شیطانی است و سبب به گناه می‌شود.
پاسخ: عادت جوان
- ۱۳۹۸ سخت
۱۸۰. تسویف یک حیلۀ شیطانی است که بیشتر برای گمراه کردن به کار می‌رود.
پاسخ: جوانان
- ۱۳۹۸ سخت
۱۸۱. بهترین زمان توبه، دوره‌ای است که امکان توبه و انجام آن است.
پاسخ: بیشتر - آسان تر
- ۱۳۹۸ سخت
۱۸۲. انحرافات اجتماعی باید در همان خود اصلاح شود تا گسترش نیابد.
پاسخ: مراحل ابتدایی
- ۱۳۹۸ سخت
۱۸۳. مقصود از انقلاب علیه خود چیست و کدام خود علیه دیگری انقلاب می‌کند؟

- پاسخ: مقصود از انقلاب علیه خود توبه است و انقلاب خود عالی بر علیه خود دانی توبه است.
- ۱۳۹۸ سخت ۱۸۴ . در چه شرایطی میل به توبه در انسان کم می شود؟
- پاسخ: در صورتی که انسان غرق در گناه شود، دیگر معلوم نیست میل به توبه داشته باشد یا خیر.
- ۱۳۹۸ سخت ۱۸۵ . چرا توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است، نرود؟
- پاسخ: زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند.
- ۱۳۹۸ سخت ۱۸۶ . منظور از تسویف چیست و چرا شیطان از این حيله برای گمراهی جوانان استفاده می کند؟
- پاسخ: تسویف به معنای امروز و فردا کردن است. فرد گنهکار دائماً به خود می گوید که به زودی توبه می کنم. شیطان به جوان می گوید: «تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری». این یک دام است که سبب عادت جوان به گناه می شود و ترک گناه برایش سخت می گردد.
- ۱۳۹۸ سخت ۱۸۷ . اصطلاحات زیر را تعریف کنید:
- الف) پیرایش (تخلیه)
ب) حسن فاعلی
- پاسخ: الف) گناه به معنای آلودگی است و توبه نیز به معنای پاک شدن از آلودگی هاست. توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آنان را شست و شو می دهد. به همین جهت این عمل را «پیرایش» یا «تخلیه» می گویند.
ب) حسن فاعلی بدین معناست که انجام دهنده کار دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.
- ۱۳۹۹ سخت ۱۸۸ . از مراحل تکمیلی توبه «تلاش در جهت دور شدن از گناه» را شرح دهید.
- پاسخ: توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود. زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند. (اگر توبه کننده حقیقتاً توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه ای هم داشته باشد، سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید، یعنی از افراد، مکان ها و موقعیت هایی که می توانند زمینه ساز شکل گیری گناه باشند، دوری می کند.)
- حدیث**
- ۱۳۹۸ سخت ۱۸۹ . رسول خدا (ص): «کسی که از گناه توبه می کند، مانند کسی است که نکرده است.»
- پاسخ: هیچ گناهی
- ۱۳۹۸ سخت ۱۹۰ . حضرت علی (ع): «توبه را پاک می کند و را می شوید.»
- پاسخ: دل ها - گناهان
- ۱۳۹۸ سخت ۱۹۱ . پیامبر (ص): «کسی نزد من از جوان نیست.»
- پاسخ: محبوب تر - توبه کار
- ۱۳۹۸ سخت ۱۹۲ . از نظر امام موسی کاظم (ع)، بنده چه کسی است؟

پاسخ: بنده کسی است که حرمت صاحب خود را نگه می‌دارد.

۱۹۳. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ» کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که

سخت ۱۳۹۹

پاسخ: هیچ گناهی نکرده است.

درس ۸: زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی آیه

سخت ۱۳۹۸

۱۹۴. در آیات قرآن، پادشاه‌های الهی چگونه توصیف شده‌اند؟

پاسخ: هیچ‌کس از کیفیت آنها باخبر نیست و مایه روشنی چشم‌هاست.

سخت ۱۳۹۸

۱۹۵. پیام آیه «يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا أثْمٌ كَبِيرٌ» چیست؟

پاسخ: بیان حرمت شراب و قمار در اسلام و اینکه اسلام در برابر انحرافات اجتماعی کوتاه نیامده و با آن مخالفت کرده است.

سخت ۱۳۹۸

۱۹۶. پیام آیه «وَلَا تَقْرُبُوا الزُّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا» چیست؟

پاسخ: حرمت رابطه جنسی نامشروع (زنا) در اسلام - این حکم نه تنها برای دیروز، بلکه برای امروز و فردای انسان‌هاست «کلمه فاحشه: به عملی گفته می‌شود که نزد همه در طول تاریخ زشت محسوب می‌شود»

سخت ۱۴۰۳

۱۹۷. با توجه به آیه شریفه (وَلَا تَقْرُبُوا الزُّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا) علت نفی زنا چیست؟

الف) حفظ سلامت جسمی و روحی انسان‌ها (ب) حفظ موقعیت اجتماعی انسان‌ها

پاسخ: الف) حفظ سلامت جسمی و روحی انسان‌ها

متن

سخت ۱۳۹۸

۱۹۸. زندگی دینی تنها شیوه و است که پیش روی هر انسان خردمند و قرار دارد.

پاسخ: مطمئن، قابل اعتمادی - عاقبت‌اندیش

۱۹۹. هر کس نگران کار خود است به روشنی درمی‌یابد که با تکیه بر خداوند و اعتماد به هرگونه نگرانی نسبت به آینده از بین

سخت ۱۳۹۸

می‌رود.

پاسخ: عاقبت - دستورات او

سخت ۱۳۹۸

۲۰۰. با و اعتماد به هرگونه نگرانی نسبت به آینده از بین می‌رود.

پاسخ: تکیه بر خداوند - دستورات او

سخت ۱۳۹۸

۲۰۱. در میان اعراب قبل از اسلام چه اعمالی رایج بود و از آن سود بسیار می‌بردند؟

پاسخ: قمار و شراب

۲۰۲. با ذکر نمونه‌ای در برخی از کشورها، فراگیری قمار را بنویسید و نظر اسلام در این مورد چیست؟
 پاسخ: امروزه متأسفانه در برخی از کشورها از جمله آمریکا قمارخانه‌های بزرگ و مجلل ساخته می‌شود و گاه رئیس‌جمهور یک کشور بزرگ خودش دارنده قمارخانه‌های بزرگ است و از این راه کسب ثروت می‌کند؛ اما این فراگیری دلیل نمی‌شود که اسلام در برابر آن کوتاه بیاید و آن را گناه محسوب نکند.

۲۰۳. تزلزل بنیان خانواده معلول چیست و علت چه پدیده شومی محسوب می‌شود؟
 پاسخ: ارتباط جنسی خارج از شرع بنیان خانواده را متزلزل می‌کند و خانواده استحکام خود را از دست می‌دهد و فرزندان تک‌سرپرست فراوان می‌شود.

۲۰۴. تأثیر حکم حرمت زنا، در اسلام، چه بود؟
 پاسخ: یک راه آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی است که این حکم نه تنها برای دیروز، بلکه برای امروز و فردای انسان‌ها باقی می‌ماند تا هیچ‌گاه موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسان‌ها به خطر نیفتد.

۲۰۵. این عبارت که «دستورات الهی دارای حکمت خاص خود هستند» را شرح دهید.
 پاسخ: هر دستور خداوند، علت‌ها و دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می‌شود. گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می‌دانیم و گاه از آنها مطلع نیستیم. گاهی هم از علوم مختلف کمک می‌گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم. این یک تلاش خوب و ارزشمند است. اما باید توجه داشته باشیم که آنچه ما کشف می‌کنیم، در برابر علم بی‌نهایت الهی که وضع‌کننده این احکام است، بسیار ناچیز است. بنابراین نباید چنین بپنداریم که با فهمیدن یکی از حکمت‌های یک حکم الهی به همه حکمت‌های آن پی برده‌ایم و نباید چنین فهمی را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهیم.

۲۰۶. عمل به فرمان‌های خداوند، با اعتماد به نفس و توکل بر او چه نتایج دارد؟
 پاسخ: ۱- زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نمایم.
 ۲- از اسلامان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم.

۲۰۷. معیارهای تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع را نام ببرید.
 پاسخ: ۱- اعتقاد به خدا و یکتاپرستی ۲- ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی
 ۳- اعتقاد به معاد و پابندی به آن ۴- عدالت خواهی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی و ...

۲۰۸. دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد که برای و خود بکوشند و از هر کاری که آن را به خطر می‌اندازد، دوری می‌کنند.
 پاسخ: سلامت - تندرستی

سخت ۱۳۹۸

- سخت ۱۳۹۸
۲۰۹. قوت یافتن بدن انسان با ورزش چه زمانی ارزشمند است؟
پاسخ: وقتی که قوت بازو سبب تواضع و فروتنی انسان شود؛ نه فخر فروشی بر دیگران
- سخت ۱۳۹۸
۲۱۰. دو نمونه از کارهایی را که در معامله سبب ناپاک شدن روزی ما می شود، نام ببرید.
پاسخ: ۱- تولید کالای با کیفیت پایین ۲- فریب کاری در معامله
- سخت ۱۳۹۸
۲۱۱. سه هدفی که تحقق آنها لازمه فاتح آمدن بر مشکلات اقتصادی کشور است را بیان کنید.
پاسخ: ۱- استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان ۲- پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی ۳- حرکت به سوی آبادانی و عمران، در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی
- سخت ۱۳۹۸
۲۱۲. از میان راهکارهایی که بتوانیم به اقتصاد و فرهنگ کشور خود کمک کنیم، چهار مورد را بنویسید.
پاسخ: ۱- قناعت در مصرف منابع کشور برای افزایش تولید داخلی و پیشرفت علمی و صنعتی
۲- جلوگیری از تخریب محیط زیست پیرامون خود
۳- دوری کردن از تجمل در پوشش و سایر ابعاد
۴- استفاده از کالای ایرانی و قرار دادن کالای مرغوب در اختیار مردم
- سخت ۱۳۹۸
۲۱۳. مسئولین کشور برای تحقق چه اهدافی باید اقتصاد را مدیریت کنند؟
پاسخ: ۱) استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان
۲) پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی
۳) حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی
- سخت ۱۳۹۹
۲۱۴. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (واجب - جایز - واجب کفایی - حرام)
الف) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی
ب) اجتناب مسئولین و مدیران کشور از اشرافی گری
ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن مردم از فساد
د) شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی و جشن های مذهبی و ملی
پاسخ: الف) حرام ب) واجب ج) واجب کفایی د) جایز

۲۱۵. حکم هریک از موارد زیر را بنویسید. واجب - جایز - واجب کفایی - حرام - مستحب (یک مورد اضافی است).
 الف) فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی توسط دولت
 ب) استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن
 ج) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صلۀ رحم به شرط رعایت احکام الهی
 د) شرط بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی
 پاسخ: الف) واجب ب) جایز ج) مستحب د) حرام
- سخت ۱۴۰۰
۲۱۶. حکم هریک از موارد زیر را مشخص کنید. جایز و حلال - مستحب - حرام - واجب کفایی
 الف) شرط بندی حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی
 ب) شرکت در مجالس شادی جهت تبلیغ دین، به شرط رعایت احکام الهی
 ج) استفاده از موسیقی، خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن
 د) تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی
 پاسخ: الف) حرام ب) مستحب ج) جایز و حلال د) واجب کفایی
- سخت ۱۴۰۰
۲۱۷. حکم هریک از موارد زیر را بنویسید.
 حرام - جایز و حلال - مستحب - واجب - واجب کفایی (یک مورد اضافی است)
 الف) خودداری از خرید کالاهای خارجی که مصرف آن سبب وابستگی کشور شود.
 ب) خرید و فروش و تبلیغ فیلم‌ها و لوح‌های فشرده که موجب انحراف و فساد می‌شوند.
 ج) استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیرسنتی و مدرن.
 د) فراهم کردن امکانات ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی بندوباری‌ها.
 پاسخ: الف) واجب ب) حرام
 ج) جایز و حلال د) واجب کفایی
- سخت ۱۴۰۲
۲۱۸. چرایی وجوب اجتناب مسئولین از زندگی اشرافی و تجمل‌گرایی را تبیین کنید.
 پاسخ: اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی از مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و به وجود آمدن فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث بی‌اعتمادی عمومی و رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم می‌شود. بنابراین بر مسئولین و مدیران کشور واجب است که از این شیوه زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند.

درس ۹: پایه‌های استوار آیه

۲۱۹. تدبر در آیات قرآن و حدیث
 پاسخ:
الف الف) با توجه به آیات زیر مراتب توحید را در هر یک مشخص نمایید:
 ۱) «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»
 ۲) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»
 پاسخ: ۱) توحید در خالقیت
 ۲) توحید در ولایت
- ۱۳۹۸ سخت
- ب) چرا رسول خدا (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید: «در همه چیز تفکر کنید، ولی در ذات خداوند تفکر نکنید»؟
 پاسخ: چون نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.
- ۱۳۹۸ سخت
- پ) ج) با توجه به آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ» نتیجه تکرار توبه، اگر واقعی باشد، چیست؟
 پاسخ: تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او نیز می‌شود.
- ت) د) آیه شریفه «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» به کدام دو اصل اساسی اعتقادی (که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می‌آیند) اشاره دارد؟
 پاسخ: توحید و معاد
- ۱۳۹۸ سخت
۲۲۰. آیه «من آمن بالله و اليوم الآخر...» به کدام معیارهای تمدن اسلام اشاره می‌کند؟
 پاسخ: ۱- «من آمن بالله، بیانگر معیار اول تمدن اسلامی، یعنی «توحیدمحوری» است.
 ۲- «و اليوم الآخر» بیانگر معیار دوم تمدن اسلامی، یعنی «آخرت‌گرایی» است.
- ۱۳۹۸ سخت
۲۲۱. با توجه به آیه «من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً...» به سؤالات زیر پاسخ دهید؟
 پاسخ:
- الف) با تفکر در این آیه معیار تمدن اسلامی را بنویسید.
 پاسخ: اصالت خانواده
- ب) این آیه دربردارنده چه نشانه‌ای برای اهل اندیشه است؟
- ۱۳۹۸ سخت

پاسخ: آفرینش همسرانی از جنس خود و رابطه بر اساس مودت و رحمت میان زن و مرد از نشانه‌هایی برای اهل اندیشه است.

سخت ۱۳۹۸

۲۲۲. عبارت قرآنی «ان خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا» بیانگر چه مفهومی است؟

پاسخ: یکسان بودن منزلت زن و مرد

متن

سخت ۱۳۹۸

۲۲۳. به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید:

پاسخ:

سخت ۱۳۹۸

الف موقعیت زن و خانواده در تمدن اسلامی را بنویسید.

پاسخ: زنان حق مالکیت و کار داشتند و دسترنج آنها به خودشان تعلق داشت و در اختیار همسر یا پدر قرار نمی‌گرفت. به همین جهت می‌توانستند ثروت خود را وقف امور عام‌المنفعه کنند. بسیاری از موقوفه‌های قدیمی کشور ما مربوط به زنان خیری است که ثروت خود را وقف امور خیریه کرده‌اند. تحصیل برای زنان آزاد بود و دانشمندان بزرگی از زنان در جهان اسلام پیدا شدند که قبلاً سابقه نداشت. قرآن کریم اصولاً تلقی درجه دوم بودن زن را به شدت نفی کرد و با اینکه در آن عصر و حتی تا همین دوره‌های اخیر در اروپا (زن را براساس تورات) موجود درجه دوم تلقی می‌کردند، آیات قرآنی با این نگاه مبارزه کرد.

سخت ۱۳۹۸

ب رابطه اختیار انسان با اراده خداوند را شرح دهید.

پاسخ: وجود اختیار و اراده انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است تا انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

متوسط ۱۳۹۸

پ ج از مراحل تکمیلی توبه «جبران حقوق الهی» را توضیح دهید.

پاسخ: توبه‌کننده تلاش می‌کند تا حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است، جبران نماید. دسته‌ای از این حقوق مربوط به خداوند است. مهم‌ترین حق خداوند، حق اطاعت و بندگی اوست. توبه‌کننده باید بکوشد تا کوتاهی‌های خود در پیشگاه خداوند را جبران کند. برای مثال، نمازها یا روزه‌های از دست داده را به تدریج قضا نماید و عبادت‌های ترک‌شده را به‌جا آورد. البته خداوند نسبت به بندگان خود مهربان است و اگر ببیند که شخص توبه‌کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه گناهان را جبران کند، بقیه موارد را خود جبران نموده و او را عفو می‌کند.

متوسط ۱۳۹۸

ت د از حیل‌های شیطان برای دور کردن انسان از توبه، وعده «گناه کن و بعد توبه کن» را توضیح دهید.

پاسخ: شیطان ابتدا انسان را با این وعده که «گناه کن و بعد توبه کن!»، به سوی گناه می‌کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می‌سازد و می‌گوید «آب از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب». در این حالت،

انسان با خود می‌گوید که کار از کار گذشته و پرونده عملم نزد خداوند آن‌قدر سیاه است که دیگر توبه‌ام پذیرفته نیست. در حالی که آدمی هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد.

۲۲۴. پیامبر (ص) از هر فرصتی برای رفع حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ در جامعه، کمال استفاده را می‌نمود.

سخت ۱۳۹۸

پاسخ: تبعیض‌های طبقاتی - برابری و مساوات

سخت ۱۳۹۸

۲۲۵. وظیفه یک مسلمان در جامعه متمدن اسلامی چیست؟

پاسخ: از جمله برنامه‌های یک انسان مسلمان، مشارکت و تلاش او در ایجاد جامعه‌ای بر اساس معیارهای اسلامی است؛ از این رو لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را که قرآن و پیشوایان دین به ما معرفی کرده‌اند، بشناسیم و برای تحقق هرچه بهتر آنها در جامعه، برنامه‌ریزی و تلاش کنیم.

سخت ۱۳۹۸

۲۲۶. اعتقاد به توحید و جهان آخرت چگونه بر شکل‌گیری یک تمدن اثر می‌گذارد؟

پاسخ: با تغییر نگرش انسان و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم و این تغییر می‌تواند در ایجاد تمدنی با افکار و نگرش و شیوه‌های جدید زندگی مؤثر باشد.

سخت ۱۳۹۸

۲۲۷. پیامبر (ص) از همان ابتدا که مردم را به یکتاپرستی دعوت می‌کرد، چه سخنی را بیان می‌فرمود؟

پاسخ: ای مردم بگوئید «معبودی جز الله نیست»، تا رستگار شوید.

سخت ۱۳۹۸

۲۲۸. قرآن کریم اوصاف نمازگزاران را چگونه بیان می‌کند و این توصیف بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟

پاسخ: آنان که در مال خود برای محرومان و فقیران حق معینی قرار داده‌اند، این بیان قرآن فضایی را به وجود می‌آورد که در آن فاصله طبقاتی و فقر و بی‌توجهی به محرومان زشت شمرده می‌شود و بیانگر عدالت‌طلبی است.

سخت ۱۳۹۸

۲۲۹. قرآن کریم اوصاف تکذیب‌کنندگان دین را چگونه بیان می‌کند. این توصیف بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟

پاسخ: کسانی هستند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌کنند؛ این بیان فضایی را به وجود می‌آورد که در آن فاصله طبقاتی و بی‌توجهی به محرومان زشت شمرده می‌شود و بیانگر «عدالت‌طلبی» است.

سخت ۱۴۰۲

۲۳۰. ویژگی‌های جامعه عدالت‌محور عصر پیامبر (ص) را بنویسید.

پاسخ: جامعه عدالت‌محور پیامبر (ص) جامعه‌ایست که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم باشد؛ نه اینکه نعمت‌های زمین در انحصار گروهی محدود باشد. پیامبر (ص) از هر

فرصتی برای رفع تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ مساوات در جامعه کمال استفاده را می‌نمود و از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کرد.

۲۳۱. ملاصدرا «فیلسوف بزرگ اسلامی» در مورد هماهنگی دین و تفکر عقلی چه عقیده‌ای داشت؟ توضیح دهید. سخت ۱۴۰۲

پاسخ: ملاصدرا می‌گوید: «نمی‌شود قوانین این دین بر حق الهی، که چون خورشید روشن و درخشان است، با دانش استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد. نیست باد آن فلسفه‌ای که با کتاب قرآن و سنت رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (ع) مطابقت نداشته باشد.»

درس ۱۰: تمدن جدید و مسئولیت ما متن

۲۳۲. آشنایی با نقاط قوت و ضعف تمدن غرب از دو جهت اهمیت اساسی دارد؛ این دو جهت را بیان کنید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم. بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما نیز بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن، بتوانیم برنامه ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی و رسیدن به الگوی زندگی مبتنی بر تعالیم دین داشته باشیم.

۲۳۳. نقاط قوت دومین دوره تمدن غرب را بیان کنید. سخت ۱۳۹۸

پاسخ: تمدن دوم اروپا که به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد. این تمدن، برای اروپایی‌ها که قرن‌ها گرفتار بت پرستی بودند، یک حرکت رو به جلو محسوب می‌شد. با ظهور این تمدن مردم بت پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند، بت‌ها و بتخانه‌ها از بین رفت، اتحاد و یکپارچگی در سرزمین اروپا حاکم شد، بناهای عظیم و باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد.

۲۳۴. علم و عقلانیت در دوره دوم تمدن غرب چه جایگاهی داشت و مواجهه کلیسا با آن به چه صورت بود؟ سخت ۱۳۹۸

پاسخ: پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود. از آنجا که رهبران کلیسا نظریات دانشمندان گذشته درباره زمین، خورشید، ستارگان و مانند آن را پذیرفته بودند، مخالفت با آن نظریات را مخالفت با دین مسیح می‌پنداشتند و مانع نشر نظریات جدید

- می شدند.
- سخت ۱۳۹۸ ۲۳۵. ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها با تمدن جدید ارتباط داریم.
پاسخ: مستقیم
- سخت ۱۳۹۸ ۲۳۶. تمدن دوم اروپا به تمدن مشهور است.
پاسخ: قرون وسطی
- سخت ۱۳۹۸ ۲۳۷. تمدن دوم اروپا با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به آغاز شد.
پاسخ: مسیحیت
- سخت ۱۳۹۸ ۲۳۸. تمدن دوم برای اروپایی‌ها یک حرکت محسوب می‌شد.
پاسخ: روبه‌جلو
- سخت ۱۳۹۸ ۲۳۹. مبلغان مسیحی اعتقاد داشتند که مسیح خود را به‌عنوان بشریت فدا کرد و به دار آویخته شد.
پاسخ: تاوان گناه
- سخت ۱۳۹۸ ۲۴۰. در دوره کشیشان شروع به فروختن بهشت کردند.
پاسخ: تمدن دوم
- سخت ۱۳۹۸ ۲۴۱. ازدواج در آئین مسیحیت امری و تلقی می‌شود.
پاسخ: دنیایی و پست
- سخت ۱۳۹۸ ۲۴۲. در رهبران کلیسا این اعتقاد وجود داشت که با ایمان سازگاری و سبب تزلزل ایمان می‌شود.
پاسخ: تعقل - ندارد
- سخت ۱۳۹۸ ۲۴۳. آداب و رسوم ساخته کلیسا به تدریج اروپا را با و مشکلات دیگر دست به گریبان کرد.
پاسخ: فساد و عقب‌ماندگی
- سخت ۱۳۹۸ ۲۴۴. فواید آشنایی با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید از چند جهت است؟ (توضیح دهید).
پاسخ: از دو جهت؛ اول اینکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها با این تمدن ارتباط مستقیم داریم، بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود.
دوم آنکه بررسی ضعف و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای

- ۱۳۹۸ سخت
۲۴۵. چه عواملی باعث سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا می شود؟
پاسخ: - واسطه قرار گرفتن کشیش میان خدا و بندگان او، اعتراف به گناه در حضور کشیش.
- عبادت و راز و نیاز با خدا به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص یافت.
- ۱۳۹۸ سخت
۲۴۶. آئین ازدواج مسیحی چگونه است؟
پاسخ: پس از ازدواج امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد.
- کشیش ها حق ازدواج ندارند و تا آخر عمر باید مجرد بمانند.
- ازدواج امری دنیایی و پست تلقی می شود.
- ۱۳۹۸ سخت
۲۴۷. مخالفت با عقاید رهبران کلیسا چگونه بود؟
پاسخ: کفر تلقی می شد.
- ۱۳۹۸ سخت
۲۴۸. دستیابی انسان به ابزارهای نوین چه عواقب زیان باری برای طبیعت داشته است؟
پاسخ: توانایی بشر را برای بهره برداری از منابع طبیعی به سرعت افزایش داده و به تخریب ساختار طبیعی محیط زیست انجامید. منابع معدنی که نتیجه میلیون ها سال فعالیت موجودات بود، رو به پایان گذاشته، محیط دریاها و اقیانوس ها آلوده شده، تعادل ترکیبی گازهای جوی بر هم خورده، بسیاری از جنگل ها از بین رفته و ده ها بحران زیست محیطی برای انسان به وجود آورده است.
- ۱۳۹۸ سخت
۲۴۹. دین اسلام یک دین منطقی و است و هر آموزه و حکم آن بر اساس تنظیم شده است.
پاسخ: استدلالی - حکمت الهی
- ۱۳۹۸ سخت
۲۵۰. جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.
پاسخ:
- ۱۳۹۸ متوسط
- الف) - تحکیم بنیان خانواده سبب رشد در جامعه و کاهش فساد و جرم می گردد.
پاسخ: فضایل اخلاقی
- ۱۳۹۸ متوسط
- ب) میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب و برقرار شود.
پاسخ: منطقی - معقول
- ۱۳۹۸ آسان
- پ) همواره گروهی از هستند که نه تنها زیر بار حق نمی روند بلکه سد راه حق جویی و حق پرستی می شوند.

پاسخ: اهل باطل

۲۵۱. تحقق معیارهای جامعه متمدن اسلامی زمینه چه چیزی را فراهم آورده و تشکیل چه جامعه‌ای را نوید می‌دهد؟
 پاسخ: زمینه ظهور حضرت مهدی را فراهم آورده و تشکیل جامعه جهانی توحیدی آن حضرت را نوید می‌دهد.

۲۵۲. از آثار مثبت حوزه علم، «توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت» را توضیح دهید.
 پاسخ: علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی در آن به وجود آورد. نفت را از اعماق زمین بیرون بکشد، معادن را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساختن تونل بشکافد، با سدهای بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.

۲۵۳. جهت حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی، «ترسیم چهره منطقی و عقلایی دین اسلام» را شرح دهید.
 پاسخ: میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد. حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند، دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن براساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی‌توان با تعصب‌های جاهلانه، یا با روش‌های فریبکارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سمت آن جلب نمود. ما باید از همان روش‌هایی که خداوند، در قرآن کریم به پیامبر گرامی‌اش آموزش داده، استفاده کنیم و بهره ببریم.

۲۵۴. آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط «مشارکت مردم در تشکیل حکومت» را توضیح دهید.
 پاسخ: حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد و باعث شد برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.

۲۵۵. هریک از عبارتهای قسمت الف با کدامیک از عبارتهای قسمت ب ارتباط دارد:

الف	(ب) (یک مورد اضافی است.)
الف) نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف	۱) توجه به قانون
ب) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولتها	۲) مصرف‌زدگی
ج) ایجاد نیازهای کاذب با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم	۳) علم‌زدگی
	۴) رشد سریع علم

پاسخ: الف- ۴ ب- ۱ ج- ۲

۲۵۶. به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید.

فایده مرور و ارزیابی تمدن جدید با معیارهای الهی چیست؟
 پاسخ: با این ارزیابی می‌توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتر پی ببریم و نحوه زندگی در آن را بهتر

سخت ۱۴۰۰

شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم.

۲۵۷. هریک از عبارتهای سمت راست جدول با کدامیک از عبارتهای سمت چپ جدول ارتباط دارد؟

سخت ۱۴۰۰

«الف»	«ب» (یک مورد اضافی است.)
الف) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه الهی	۱- از آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط
ب) دعای خیر و طلب آمرزش برای صاحبان حق	۲- امر به معروف و نهی از منکر
ج) مهم ترین راه اصلاح جامعه از بیماری های اجتماعی	۳- دریافت پاداش های وصف نشدنی اخلاص
د) نابودی طبیعت	۴- از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم
	۵- جبران حقوق مردم

پاسخ: الف) ۳ (دریافت پاداش های وصف نشدنی اخلاص)

ب) ۵ (جبران حقوق مردم)

ج) ۲ (امر به معروف و نهی از منکر)

د) ۴ (از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم)

سخت ۱۴۰۰

۲۵۸. از مسئولیت های مسلمانان در حوزه عدل و قسط "استحکام بخشیدن به نظام اسلامی" را شرح دهید.

پاسخ: استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف، به طور طبیعی منزوی می شود و همراه و همدلی در دنیا نمی یابد. استحکام پایه های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

سخت ۱۳۹۹

۲۵۹. توجه به قانون یکی از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل است، آن را شرح دهید.

پاسخ: پس از قرون وسطی در کشورهای اروپایی توجه به قانون عموماً عکس العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا بود. آگاهی به قانون ابتدا با ترجمه آثار اسلامی اتفاق افتاد و فوایدی برای تمدن جدید داشت. مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آن سازمان هایی را تأسیس کردند.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ . خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ذهن محدود ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه کامل پیدا کرده و ذات حضرتش را شناسایی نماید.
- ۲ . چون جهان و موجودات همواره و در هر آن به خداوند نیازمند هستند و این نیاز هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود.
- ۳ . قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
- ۴ . بقا
دقت کنید که هستی‌بخشی دائمی به یک موجود به نیازمندی در بقا اشاره دارد نه در پیدایش.
- ۵ . صفات و افعال
قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
- ۶ . اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست. در اشیای پیرامون نیز که بیندیشیم، آنها را همین گونه می‌بینیم؛ حیوانات، نباتات، جمادات، زمین، ستاره‌ها و کهشان‌ها، همه را پدیده‌هایی می‌یابیم که وجودشان از خودشان نبوده و نیست.
- ۷ . دوم
دقت کنید که هرگاه به نیاز اشاره شد، مقدمه دوم مد نظر است چرا که مقدمه اول اصلاً به نیازمندی اشاره ندارد.
- ۸ . دل آدمی به نور و صفای معرفت و شناخت رسیده باشد.
- ۹ . خداوند نور هستی است و تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پا به عرصه وجود می‌گذارند.
- ۱۰ . نیاز دائمی موجودات لطف و فیض دائمی خدا را می‌طلبد. این چنین نیست که خداوند عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد. بلکه همواره و در هر آن امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند. بنابراین او هر لحظه دست‌اندرکار امری است.
- ۱۱ . هر چیزی که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن نیازمند دیگری است. همان طور که هر چیزی که خودش شیرین نباشد برای شیرین شدن نیازمند به چیز دیگری است که خودش شیرین باشد. یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نیستی در او راه نداشته باشد. در این صورت چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد و خودش همواره هست.
- ۱۲ . «موجود بودن»
- ۱۳ . «آیه‌ای از آیات الهی»
- ۱۴ . «فقیر»

۱۵ . انسان‌های آگاه دائماً سایهٔ لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوستهٔ او می‌دانند. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود (علت)، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (معلول)
 برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد نکند: «اللهم لا تكلني الى طرفة عين ابدأ؛ خدایا لحظه‌ای مرا به خود وا نگذار».

۱۶ .

۱- وجود جهان از خداست اما وجود ساعت از ساعت‌ساز نیست. او فقط اجزای ساعت را تنظیم می‌کند. (خداوند هم خالق اجزاء و هم ناظم اجزا است ولی ساعت‌ساز خالق اجزا نیست و فقط ناظم اجزا است).

۲- دوام و بقای ساعت، وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما بقای جهان وابسته به خداوند است.

۱۷ . یعنی اینکه سلسلهٔ علت و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود و این مطلب از نظر عقلی محال است.

۱۸ . مقدمهٔ اول: ما و این جهان همهٔ پدیده‌هایی هستیم که وجودمان از خودمان نیست.

مقدمهٔ دوم: موجوداتی که پدیده هستند نیازمند پدیدآورنده‌ای هستند که خود پدیده نباشد و ذاتاً موجود باشد.

نتیجه: ما و همهٔ پدیده‌های جهان در پدید آمدن و هست شدن به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد، و سرچشمهٔ هستی باشد. این موجود برتر خداست.

۱۹ . هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

۲۰ . یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصهٔ وجود می‌گذارند. در واقع هر موجودی در حد خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت، و سایر صفات الهی است.

۲۱ . موضوعاتی که نامحدودند زیرا لازمهٔ شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

۲۲ . اموری که محدود هستند و در محدودهٔ شناخت ما قرار می‌گیرند.

۲۳ . هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن نیازمند دیگری است. یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نیستی در او راه نداشته باشد. در این صورت چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد و خودش همواره هست.

۲۴ . خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.

۲۵

 الف

«درست»

 ب

«درست»

پ نادرست،

اشیای پیرامون ما مانند: حیوانات، گیاهان، جمادات، زمین، ستاره‌ها و کهکشان‌ها پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان نیست.
۲۶.

الف درست،

۲۷. ۱- ب ۲- د ۳- ج ۴- الف

۲۸. این حدیث از پیامبر (ص)، ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند را بیان می‌کند.

۲۹. از حدیث می‌فهمیم که هرچیزی در این جهان بیانگر وجود خالق و در حد خودش تجلی بخش و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.
۳۰.

ستون د ۱	ستون د ۲
الف) توحید در مالکیت	(۱) «مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
ب) توحید در ربوبیت	(۲) «هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»
ج) شرک در خالقیت	(۳) «أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ»
د) شرک در ولایت	(۴) «جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا»
ه) اصل توحید و همه ابعاد آن	(۵) «لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»
و) توحید در ولایت	(۶) «وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ»

(۱) «رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ← ب) توحید در ربوبیت

(۲) «هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ← ه) اصل توحید و همه ابعاد آن

(۳) «أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ» ← د) شرک در ولایت

(۴) «جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا» ← ج) شرک در خالقیت

(۵) «لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» ← الف) توحید در مالکیت

(۶) «وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ» ← و) توحید در ولایت

۳۱. آیه شریفه «لِلَّهِ خَلْقُ كُلِّ شَيْءٍ...» مربوط به توحید در خالقیت است.

۳۲. این آیه شریفه مربوط به شرک در خالقیت است.

۳۳. ۱. خداوند شریک و همتایی ندارد. (اشاره به اصل توحید و همه مراتب آن)

۲. خداوند غنی و بی‌نیاز است.

۳. خداوند نه فرزند دارد و نه فرزند کسی است. (رابطه خداوند با مخلوقات رابطه آفرینش است، نه زایش)

۴. خداوند همتایی ندارد. (هیچ موجودی مانند او نیست). (اشاره به اصل توحید و همه مراتب آن)

۳۴. الف) او یکتای مقتدر است.

ب) اصل و حقیقت توحید و همه مراتب آن.

۳۵. توحید در خالقیت

۳۶. توحید در ربوبیت

۳۷. قل هو الله احد ← اشاره به یگانگی خداوند و اصل و حقیقت توحید دارد. (همه مراتب توحید)

الله الصمد ← (۱) خداوند از هر جهت کامل و بی‌نیاز است. (۲) تنها خداوند است که سزاوار قصد کردن و برطرف کردن نیاز مخلوقات است. (۳) توجه تمام مخلوقات خواسته یا ناخواسته به سوی خداست.

لم یلد و لم یولد ← رابطه خداوند با موجودات، رابطه آفرینش است نه زایش. او موجودات را می‌آفریند یعنی از نیستی به هستی می‌آورد نه آنکه خود بزاید (لم یلد) خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. مولود معلول است و نمی‌تواند خدا باشد (و لم یولد)

و لم یکن له کفو احد ← در این آیه هر گونه هم‌ترازی موجودات با خداوند در ذات او، چه در صفات و چه در افعال نفی می‌شود. خداوند هیچ همتا و شبیهی ندارد. (اصل و حقیقت توحید)

۳۸. - قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ: توحید در ربوبیت

- قُلْ إِنْ تَحَدَّثْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ: شرک در ولایت

- أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ: شرک در خالقیت

- قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ: توحید در خالقیت

- وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ: اصل و حقیقت توحید (همه مراتب توحید)

۳۹. مهم‌ترین اعتقاد دینی «توحید و یکتاپرستی» است. اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است. قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

۴۰. اینکه تصور کنیم دو یا چند خدا وجود دارند و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر، این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند.

همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید.

پس تصور چندخدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۴۱. خیر، می‌توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را از خداوند بدانیم، نه مستقل و بی‌نیاز از خداوند.

۴۲. درخواست از رسول خدا و ائمه را شرک آلود می‌دانند. هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشند مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد شرک می‌دانند و همچنین معتقدند که این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

۴۳. متأسفانه این جریان بزرگ‌ترین ضربه را به اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد.

۴۴. خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثال امور مادی: آتش موجب گرما و روشنی، دارو سبب شفا و بهبودی است و در امور معنوی نیز همین گونه است.

مثال امور معنوی: دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا و صلوة رحم موجب افزایش طول عمر است.

- همه این روابط توسط خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد.
۴۵. خیر، موقعی شرک است که این توانایی‌ها از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم، اما اگر این توانایی‌ها را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.
۴۶. ربّ به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. هرکس که خالق و مالک و ولیّ چیزی باشد، می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خدا تنها خالق، مالک و ولیّ جهان است، تنها ربّ هستی نیز هست. او جهان را اداره کرده و به‌سوی مقصد معین هدایت می‌نماید.
۴۷. الف) هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. ب) پیروان این جریان می‌گویند توسل به پیامبران و معصومین (ع) شرک است. ج) همچنین طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد شرک است. د) تکفیری‌ها معتقدند این‌گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.
۴۸. «... مرا این عزّت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی ...»
۴۹. وکالت یا ضمانت
۵۰. زیان آشکار
۵۱. عملی
- این بیت به توحید عملی اشاره دارد.
۵۲. عملی
- هر انسانی که به پروردگار ایمان دارد، اگر در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند و او را بپرستد، به مراتبی از توحید عملی رسیده است.
۵۳. شرک عملی
- اگر کسی که دل به هوای نفس سپرده (بت درون) و او را معبود خود قرار دهد و اوامر هوای نفس را بر فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها برآید (بت‌های بیرون)، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.
۵۴. شرک عملی در بُعد فردی
۵۵. هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه‌های خاصی دارد و از جهان‌بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد. شناخت آن ریشه‌ها به تصمیم‌گیری درست ما کمک فراوان می‌کند.
۵۶. افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می‌شود، به‌طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می‌کند.
۵۷. بُعد فردی توحید عملی و ثمرات آن: هرکسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، به مراتبی از توحید عملی رسیده است. چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست، در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در

- انتخاب نوع پوشش و به‌طور کلی در تمام برنامه‌های روزانه خود، خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های او خارج نشود.
- ۵۸ . میان بُعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد. از این رو، اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای، روزبه‌روز انسان‌های ستمگر، بیشتر قدرت پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.
- ۵۹ . در جوامعی که مردم تابع امیال و منافع خود هستند، شرک عملی در بُعد اجتماعی حاکم است.
- ۶۰ . اگر هر یک از افراد جامعه خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و فقط منافع خود را محور فعالیت‌های اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای انسان‌های ستمگر قدرت بیشتری به دست می‌آورند و انسان‌های دیگر را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. در این گونه جوامع سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.
- ۶۱ . میان بعد فردی و اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد، هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد، همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد.
- ۶۲ . بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آن‌ها جایگاهی ندارد؛ زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. گویی هوی و هوس و آنچه که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آن‌ها را می‌پرستند. به‌گونه‌ای که ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون و ماهواره و اینترنت و سایر رسانه‌ها برای رسیدن به این لذات دنیایی بهره می‌برند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.
- ۶۳ . سیاست‌گذاری از خداوند
- ۶۴ . انسان موحّد چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، دارای شخصیتی ثابت و پایدار است، اما در مقابل انسان مشرک در برابر امیال انسانی تسلیم است و از طاغوت فرمان‌پذیری می‌کند، لذا درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارد.
- ۶۵ . باعث می‌شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدید جلوی روی او قرار می‌دهد و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند، او را

- به بردگی جدید می‌کشاند.
- ۶۶ . دشمن آشکار
- ۶۷ . - عهده‌ای که در این آیه آمده است یک عهد فطری بین خدا و انسان است.
- عهد خدا این است که شیطان عبادت نشود چرا که او دشمن آشکار است؛ و این که خدا پرستش شود.
- عبادت خدا همان صراط مستقیم است.
- ۶۸ . لقمان را به داشتن حکمت توصیف کرده و سفارش‌های ارزنده و حکیمانه‌ای از ایشان نقل کرده است.
- ۶۹ . نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان از ثمرات و میوه‌های درخت اخلاص است، چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.
- ۷۰ . روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد. حضرت علی (ع) می‌فرماید:
- «خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.»
- ۷۱ . هر دو بیانگر توحید در عبادت و اخلاص است.
- ۷۲ . داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مخلصین.
- ۷۳ . دام شیطانی: طلب مرادۀ زلیخا از یوسف.
- حضرت یوسف با پاکدامنی و اخلاص در برابر دعوت نامشروع زلیخا ایستادگی کرد و با پذیرفتن زندان از این مهلکه نجات یافت.
- ۷۴ . الف) برای خدا قیام کنند.
- ب) ۱ برای خدا باشد یعنی با اخلاص باشد. ۲- به صورت گروهی و اجتماعی باشد.
- ج) قیام گروهی: هر قیامی که به صورت جمعی و گروهی در جهت رضای خداوند و به منظور گسترش عدالت اجتماعی صورت پذیرد؛ مانند قیام عاشورا یا قیام حضرت مهدی یا برپایی نظام اقتصاد اسلامی در جامعه
- قیام فردی: تمام کارهایی که انسان در زندگی برای رضای خدا انجام می‌دهد و در جهت توحید عملی در بُعد فردی است مانند اقامۀ نماز و روزه.
- ۷۵ . الف) عدم عبادت شیطان و عبادت کردن خداوند
- ب) نفی بندگی شیطان و پرستش خداوند
- ج) چون شیطان دشمن آشکار انسان است.
- د) بندگی شیطان و بندگی خداوند
- هـ) بندگی و عبادت خداوند
- و) توحید عملی یا اخلاص در بندگی
- ۷۶ . الف) شیطان توسط زلیخا دام گسترده بود.
- ب) آن دام این بود که زلیخا از یوسف طلب مرادۀ نمود.
- ۷۷ . الف) با راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
- ب) به گناه افتادن

- ج) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان
۷۸. دام شیطان برای یوسف: درخواست نامشروع زلیخا برای ابتلا به گناه / چگونگی نجات از این دام: توجه و درخواست حضرت یوسف از خداوند و پناه بردن به سوی او، باعث نجات وی شد.
۷۹. اندیشه
۸۰. حسن فاعلی
۸۱. عبادی یا عملی
۸۲. حسن فاعلی
۸۳. اخلاص به معنای خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است و این کلمه در کاربرد دینی بدین معناست که شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همانگونه که او دستور داده است انجام دهد.
۸۴. اولین ثمره اخلاص در انسان دستیابی به درجاتی از حکمت است.
۸۵. نمازی که بدون نیت خالص خوانده شود فاقد حسن فاعلی است.
۸۶. ۱- افزایش معرفت نسبت به خدا
۲- راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
۳- دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
۸۷. بر ما لازم است اوقاتی را به تفکر در آیات و نشانه‌های الهی در خلقت اختصاص دهیم و با دیدن هر یک از مخلوقات پیرامون خود حکمت و قدرت عظیم خالق آن را به یاد آوریم.
۸۸. کسی که نماز می‌خواند اگر برای تقرب الهی و رضای او انجام دهد حسن فاعلی را داراست و اگر به شکل خاصی که خداوند فرمان داده مطابق با دستور او به جا آورد حسن فعلی است.
- ۸۹.
- الف**
راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
- ب**
افزایش معرفت به خداوند
۹۰. اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.
۹۱. نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های اوست.
۹۲. ارتباط محکمی میان معرفت به خدا و ایمان به او وجود دارد، همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است؛ بنابراین هر قدر که معرفت ما به خدا بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.
۹۳. این فرمایش امام علی (ع) بیانگر موضوع «دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات، از راه‌های تقویت اخلاص است.
۹۴. انسان حکیم به درجاتی از بصیرت می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.
۹۵. اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد، چرا که شیطان، خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۹۶. در شرایط سخت و پیچیده حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

۹۷. الف) ۳ (ب) ۴ (ج) ۱

۹۸. زیرا گناه ریشه درخت اخلاص و بندگی را می‌سوزاند (زیرا گناه به تدریج اخلاص را از بین می‌برد)

۹۹. هر قدر معرفت ما به خدا از طریق تفکر در آیات و نشانه‌های الهی بیشتر شود، موجب افزایش ایمان و در نتیجه موجب افزایش درجه اخلاص ما خواهد شد.

۱۰۰. تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.

۱۰۱. با توجه به مراتب اخلاص آن‌ها - پیامبر (ص) گرامی اسلام می‌فرماید: مؤمنان باتوجه به مراتب اخلاصشان بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.

۱۰۲. دیدار محبوب حقیقی و تقرب به خدا - تعبیر حضرت علی (ع): «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان - ولی مؤمنان - معبود عالمیان، است.

۱۰۳. رابطه این سخن با موضوع اخلاص این است که از آنجا که هر کار خیری برآمده از اندیشه و باور قلبی خالصانه فاعل آن است، پس می‌توان گفت که در حقیقت این اندیشه و باور خالصانه فرد

است که به کارش ارزش داده است، پس جایگاه خود فرد نیکوکار از عملش برتر است. به عبارت دیگر این اندیشه و باور خالصانه آن فرد است که باعث می‌شود کار خیر انجام دهد.

در نقطه مقابل نیز باید گفت از آنجا که عمل شر برآمده از اندیشه ناسالم و قلب گناهکار و غیرخدایی فرد است، پس فرد شرور بدتر و پست‌تر از عملش است. زیرا اگر این اندیشه و قلب ناسالم

نبود، این عمل شر هم صورت نمی‌گرفت.

۱۰۴. «به‌راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد؛ پس هر کس بینا گشت، به سود خود او و هر کس کوردل گردد به زیان اوست».

۱۰۵.

الف

درست

ب

نادرست

پ

«درست»

ت

درست

۱۰۶. منشأ و سرچشمه قضای الهی اراده خداوند است.

۱۰۷. از جهت ویژگی، حدود، اندازه و موقعیت زمانی و مکانی مقدر به تقدیر الهی هستند.

۱۰۸. هرگاه در کار خود موفق شویم احساسی از رضایت و خرسندی از خود، وجود ما را می‌گیرد، این احساس رضایت نشانه آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود

می‌دانیم، گاه نیز در کاری مرتکب اشتباه می‌شویم و بر اثر این اشتباه به خود یا دیگری زیان وارد می‌کنیم، در این هنگام احساس ندامت و پشیمانی به سراغمان می‌آید و این بدان معناست که آن

اشتباه به اراده و اختیار خود ما بوده است.

۱۰۹. ایمان به خداوند و نظام حکیمانه او، این اطمینان را به انسان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگهبانی است که

اشتباه در کار او راه ندارد. کشتی جهان ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی‌پایان آن ناخدا، به هیچ‌وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌رود و هیچ‌کس جز او نیز نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد. همچنین قانونمند بودن جهان، این امکان را به انسان می‌دهد که با شناخت و استفاده از قوانین جهان نیازهای خود را برطرف کند. استعدادهای خود را به فعلیت برساند و پله‌های کمال را ببیماید.

۱۱۰ . در طول شبانه‌روز تصمیم‌هایی می‌گیریم و برای این تصمیم‌ها ابتدا اندیشه می‌کنیم و جوانب آن را با سبک و سنگین کردن می‌سنجیم. گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چند راه و چند کار، کدام یک را انتخاب کنیم. دست آخر، پس از بررسی‌هایی لازم، یکی از آن راه‌ها را برمی‌گزینیم و وارد آن می‌شویم این گزینش دلیل بر اختیار انسان است.

۱۱۱ . هر کدام از ما خودمان را مسئول کارهایی می‌دانیم که انجام می‌دهیم. به همین جهت است که اگر کار ما درست و نیکو بود مورد تشویق قرار می‌گیریم و اگر کار زشت و نادرست از ما سر زند تنبیه و کیفر می‌شویم. عهدها و پیمان‌ها نیز بر همین اساس استوار شده‌اند و اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیت خود را انجام ندهد، وی را مستحق مجازات می‌شمرند. تشویق و تنبیه نیز مجازات انسان با قبول اختیار معنی دارد.

۱۱۲ . زمینه‌ساز شکوفایی اختیار انسان و دوری از پندارهای غلط، درک صحیح نظام حاکم بر جهان خلقت است که شرح مختصر آن به این گونه است:

(۱) اعتقاد به خداوند حکیم: مهم‌ترین گام برای درک صحیح نظام حاکم بر جهان خلقت، اعتقاد به خداوندی حکیم، عادل و قادر است که با حکمت خود جهان را خلق کرده و آن را تدبیر و اداره می‌کند. به طوری که همهٔ حوادث و رخدادهای جهان، در یک چارچوب ساماندهی شده و قانون‌مند اتفاق می‌افتد و اگرچه ما، به علت دانش محدود و ناقص خود از درک عمیق اهداف حکیمانهٔ بسیاری از رویدادهای جهان خلقت عاجز هستیم. اما مطمئنیم و اعتقاد داریم که هر حادثه‌ای دارای هدفی معین می‌باشد. ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانهٔ او، این اطمینان را به انسان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگهدارنده است که اشتباه در کار او راه ندارد. کشتی جهان ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی‌پایان آن ناخدا، به هیچ‌وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌رود و هیچ‌کس جز او نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد.

(۲) قانونمند بودن جهان: زندگی در یک جهان قانونمند، این امکان را به ما می‌دهد که با شناخت و استفاده از قوانین جهان نیازهای خود را برطرف کنیم، استعدادهای خود را به فعلیت برسانیم و پله‌های کمال را ببیماییم.

۱۱۳ . حکیمانه بودن جهان: اعتقاد به اینکه هر حادثه‌ای هدف معین و مشخص دارد.

۱۱۴ . اعتقاد به خدایی حکیم، که با حکمت خود جهان را خلق کرده و اداره می‌کند، این اطمینان را به انسان می‌دهد که همهٔ وقایع و رخدادهای جهان، تحت یک برنامهٔ ساماندهی شده و غایتمند انجام می‌گیرد و نه اتفاقی و بی‌هدف. کسی که معتقد به حاکمیت چنین خدایی است، هر چند خودش از شناخت علت بسیاری از حوادث و رخدادهای جهان عاجز است، اما مطمئن است که هر حادثه‌ای هدف معین و مشخصی دارد و از سر تصادف، غفلت یا ندانم‌کاری رخ نمی‌دهد.

۱۱۵ . برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تصور می‌کنند تقدیر، چیزی ورای

قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه‌های تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را برهم می‌زند؛ در حالی که دیدیم معنای قدر و قضای الهی این است که هر چیزی مهندسی و قاعده‌خاص خود را دارد که این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است. بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ نظمی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

۱۱۶ . امام فرمود: «نه، بلکه از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم»

یعنی از نوعی قضا و قدر الهی، به نوع دیگری از قضا و قدر الهی پناه می‌برم.

۱۱۷ . در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به‌صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند. مثلاً برای رویش یک گل، مجموعه‌ای از باغبان، خاک، آب، نور و حرارت دست‌به‌دست هم می‌دهند و با مشارکت یکدیگر گل را پدید می‌آورند. یا مثلاً وقتی دو نفر دسته‌های یک گلدان بزرگ را می‌گیرند و جابه‌جا می‌کنند، هرکدام از این دو نفر نیروی خاصی را وارد می‌کند که باعث جابه‌جایی گلدان می‌شود. در هر دو مثال، هریک از این عوامل و عناصر اثر خاصی را، مستقل از دیگری، اعمال می‌کند تا گل بروید یا گلدان جابه‌جا شود. این‌گونه علل را «علل عرضی» می‌گویند. در علل عرضی، هر عامل به‌طور مستقیم نقش خاصی را برعهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

۱۱۸ . گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این‌گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. برای مثال، وقتی شما قلم به‌دست می‌گیرید و نامه می‌نویسید، چند عامل، در طول هم، در انجام این کار دخالت دارند. کل کار نوشتن را به هریک از این عوامل می‌توان نسبت داد؛ بدین معنا که اگر هر یک از این عوامل نبود، عمل نوشتن ممکن نمی‌شد، اما هر علتی، به‌ترتیب، علت بودن خود را از عامل بالاتر می‌گیرد. قلم می‌نویسد، اما حرکت آن ناشی از حرکت دست است. حرکت دست به‌نوبه خود محصول کار دستگاه عصبی است. این کار هم ناشی از اراده و اراده هم از نفس شماسست. این علتها را «علل طولی» می‌گویند.

۱۱۹ . وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد، در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۱۲۰ . هر کس خود را مسئول کارهایش می‌داند و عواقب عمل خود را می‌پذیرد. پیمان‌ها بر همین اساس استوارند و اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد، خود را مستحق مجازات می‌داند.

۱۲۱ . وجود اختیار و اراده در انسان به علت اراده الهی و خواست اوست. خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. اما در عین حال وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است؛ یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد.

۱۲۲ . مخلوقات جهان، از آن جهت که خدای متعال با علم خود اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت زمانی و مکانی آن‌ها را تعیین می‌کند، به تقدیر الهی وابسته هستند و از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به

قضای الهی وابسته‌اند.

۱۲۳ . آموخت که اعتقاد به قدر و قضا نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آدم است.

۱۲۴ . ادعای ایمان

۱۲۵ . این آیه بیانگر سنت امداد است.

۱۲۶ . سنت توفیق الهی (امداد خاص)

۱۲۷ . سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

۱۲۸ . هنگامی که خداوند شرّ بنده‌اش را بخواهد بعد از انجام گناه نعمتی به او می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد این همان است که خداوند فرموده: «سَيَسْتَدْرِكُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَلْمُونَ»

۱۲۹ . مورد امتحان

۱۳۰ . ۱. هـ ۲. ب ۳. ج ۴. د

۱۳۱ . ۱. الف ۲. د ۳. ب

۱۳۲ . ۱. د ۲. هـ ۳. الف ۴. ج

۱۳۳ . توفیق الهی (امداد خاص)

۱۳۴ . فضل

۱۳۵ .

الف

غلط است، قانون‌مندی جهان خلقت، اختصاص به پدیده‌های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را هم در بر می‌گیرد.

ب

صحیح

پ

غلط است، سنت حاکم بر انتخاب و عمل انسان‌ها در قبال دعوت پیامبران را، سنت امداد می‌نامند.

ت

صحیح

ث

صحیح

۱۳۶ . شناخت قوانین حاکم (سنت الهی) بر زندگی انسان‌ها موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخی‌ها، شیرینی‌ها و شکست‌ها و موفقیت‌ها، بیماری و سلامت و بطور کلی همهٔ حوادث زندگی می‌شود و دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد و بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، خود، با خلقت و یا دیگران تأثیر به‌سزایی دارد.

۱۳۷ . ابتلاء در لغت به معنای امتحان است و در این جا قراردادن فرد در نگنا یا موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص کند. این سنت برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

سنت ابتلا یکی از عام‌ترین و فراگیرترین قوانین خداوند است که ثابت و همیشگی است. شامل همهٔ انسان‌ها در همهٔ دوران‌ها می‌شود.

۱۳۸ . سنت امداد نام دارد: دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهد و هدایت الهی را می‌پذیرند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند. سنت الهی این است که هرکس با اراده و اختیار خود راه حق را باطل را برگزیند، شرایطی برای او فراهم شود که در مسیری که در پیش گرفته به پیش رود و سرشت خود را آشکار کند؛ یعنی خداوند برای هردو گروه امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌هایشان را فراهم می‌کند. در حقیقت، کسی که راه حق را برمی‌گزیند، مورد لطف خداوند قرار می‌گیرد و مراتب کمال را می‌پیماید و افرادی که فقط خواهان دنیا هستند و برای آن می‌دوند، آن را به دست می‌آورند. البته اینان عواقب زیانبار این تصمیم را در آخرت مشاهده خواهند کرد.

۱۳۹ . کسانی که راه باطل را برمی‌گزینند و با حق عناد و دشمنی می‌ورزند، خداوند به آن‌ها مهلت و فرصت زندگی می‌دهد ولی آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در تاریکی‌ها قرار می‌دهند. به طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دل آن‌ها بتابد، به تدریج چنین امید بی‌براد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار خواهند شد. در حقیقت، مهلت‌ها و امکانات، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود. این سنت، که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی گناهکاران است، سنت «املاء» یا نام دارد.

گاهی خداوند علاوه بر مهلت دادن، بر امکانات گمراهان می‌افزاید و آن‌ها را با استفاده از همین امکانات، و با اصرار خود بیش‌تر در فساد فرو می‌روند و قدم به قدم از انسانیت فاصله گرفته، و به تدریج به‌سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند. چنین حالت تدریجی در حرکت به سوی عذاب الهی را سنت «استدرج» می‌خوانند.

۱۴۰ . امداد خاص خداوند متعال نسبت به آنان که با نیت پاک، قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند «توفیق الهی» نام دارد. در فرهنگ قرآنی توفیق به معنای آسان نمودن است، یعنی، همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد.

۱۴۱ . با آن‌که براساس عدل، خداوند باید به همه بندگان براساس میزان اعمالشان پاداش یا جزا دهد، اما از آن‌جا که خداوند با فضل خود با بندگان رفتار می‌کند، کار نیک را چندبرابر و کار بد را فقط به اندازه خودش پاداش و جزا می‌دهد.

۱۴۲ . رهنمودهای پیشوایان دین به ما می‌آموزند که زندگی ما به شدت تحت تأثیر رفتارهای ماست. به طور مثال، نیکوکاری یا گناه از جمله عوامل مؤثر در طول عمر یا کوتاهی آن هستند. چنان‌که امام صادق(ع) می‌فرماید: «کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمدن عمرشان می‌میرند، بیشتر و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند».

۱۴۳ . شر - خیر - امتحان و آزمایش الهی

۱۴۴ . مورد آزمایش الهی

۱۴۵ . ادعای ایمان

۱۴۶ . امداد

۱۴۷. امداد - توفیق الهی

۱۴۸. افزایش گناه

۱۴۹. عذاب الهی

۱۵۰. ۱ برابر - لطف و رحمت الهی

۱۵۱. خدا

۱۵۲. نگرش

۱۵۳. سنت استدراج در خصوص کسانی است که اعتقاد به خداوند و دستورات او ندارند. «و الذین کذبوا بآیاتنا» بنابراین صرف وفور نعمت دلیل بر گرفتار شدن بر سنت استدراج نمی‌شود.

۱۵۴. میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن (تفاوت) این است که در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم؛ ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن، به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۱۵۵. سنت ابتلاء یکی از عم‌ترین و فراگیرترین قوانین خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها و در همه دوران‌ها می‌شود. به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مؤمن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی، چه سیاه و چه سفید، صحنه انواع امتحان‌ها و آزمایش‌هاست.

۱۵۶. موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند؛ درست مانند دانش‌آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله‌ای بالاتر از امتحانات می‌گردد تا به موفقیت نهایی برسد. به طور مثال، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، بنا به سنت ابتلاء، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود و به میزانی که در آزمون‌های اولیه سر بلند بیرون آید، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود.

۱۵۷. خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هر کس، هر کدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده (مانند قدرت اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و...) استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند. در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را یکسان فراهم کرده است. حال، کسی که راه حق را برمی‌گزیند، لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و مراتب کمال را می‌پیماید، و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند، همان را به دست می‌آورد.

۱۵۸. در کسب توفیق الهی، عامل درونی هم نقش تعیین‌کننده دارد. برای مثال، دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم می‌شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد ولی بر لجبایت و کفر دیگری می‌افزود؛ و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می‌گذرند و صدای اذان را می‌شنوند، یکی به مسجد می‌رود تا نماز اول وقت خود را بخواند و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می‌گذرد.

۱۵۹. آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش

- عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آمرزش کرده، نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او است. یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خدا آن است که وقتی انسان کار نیکی انجام می‌دهد، خداوند به فرشته‌اش فرمان می‌دهد که فوراً آن را ثبت نماید، اما وقتی گناهی مرتکب می‌شود از فرشته خود می‌خواهد صبر کند تا بنده‌اش توبه کند و جبران نماید؛ و در صورتی که بنده توبه نکند، آن گناه را ثبت نماید. همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می‌دهد.
- ۱۶۰ . در تعالیم دینی آمده است که صلوة رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز بر طرف کردن اندوه و غصه دیگران، زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجاب دعا را به دنبال دارد. همانطور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.
- ۱۶۱ . ابتلاء به معنای امتحان است و در اینجا به معنای قرار دادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد. امتحان خداوند برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- ۱۶۲ . وقتی انبیاء مردم را به دین الهی فرا می‌خوانند، مردم در برابر آنها دو دسته می‌شوند؛ دسته‌ای به ندای حق پاسخ مثبت می‌دهند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند. خداوند سنت خود را بر این قرار داده که هر کس هر راهی را برگزید، بتواند با استفاده از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده، همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.
- ۱۶۳ . در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم، ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- ۱۶۴ . ۱- نصرت الهی و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. خداوند، انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌رود.
۲- ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر.
- ۱۶۵ . وجه اشتراک این است که هر دو سنت هم شامل انسان‌های نیکوکار می‌شود هم افراد گناهکار و وجه اختلاف در این است که در سنت امداد عام فقط خیر و نعمت است اما در ابتلا هم خیر است هم شر
- ۱۶۶ . انسانی که به دام گناه می‌افتد، خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه نماید. اگر او چنان در گناه پیش رود و با حق دشمنی ورزد، خدا به او فرصت می‌دهد و او از فرصت و نعمت در جهت غرق شدن در گناه استفاده می‌کند و بار گناهانش هر روز سنگین‌تر شده و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شود.
- ۱۶۷ . توبه - پاکیزگان
- ۱۶۸ .

الف چون خداوند همه گناهان را میبخشد و او بخشنده و آمرزنده است.

ب خداوند همه گناهان را میبخشد، چرا که او آمرزنده مهربان است.

۱۶۹. تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خدا نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.
۱۷۰.

الف «درست»

ب غلط است بالاترین میوه اخلاص در بندگی دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه اوست.

پ درست

ت نادرست، دست یابی به شخصیت پایدار، ثمره توحید عملی است.

ث نادرست

۱۷۱. این حالت وقتی رخ می دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد. با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او بازمی گردد و درهای رحمتش را به سوی او می گشاید و آرامش را به قلب او بازمی گرداند. همین که انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی کند و زبان حالش این باشد که «چقدر بد شد! کاش این کار را نمی کردم، چرا به فرمان خدا بی توجهی کردم؟»، توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود.

۱۷۲. ایمان - عمل صالح - حسنات

۱۷۳. گناه کن و بعد توبه کن

۱۷۴. وقتی که انسان به گناه آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می سازد و می گوید: «اب که از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب»

۱۷۵. تسویف از ریشه «سوف» است و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می گوید: «به زودی توبه می کنم، و این گفته را آن قدر تکرار می کند، تا این که دیگر میل به توبه در او خاموش می شود. این حيله شیطان بیش تر برای گمراه کردن جوانان به کار می رود. به او می گوید تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالأخره در آینده می توانی توبه کنی؛ اما این یک دام است و سبب عادت جوان به گناه می شود؛ به طوری که ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.

۱۷۶. به زودی توبه می کنم - میل به توبه

۱۷۷. اگر جامعه ای در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند توحید اجتماعی است. انحراف های اجتماعی باید در همان مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند تا گسترش نیابند و ماندگار نشوند.

نمونه ای از این انحرافات: رباخواری، رشوه گرفتن، بی توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم کردن و ظلم پذیری از اطاعت از غیر خداست.

۱۷۸. آلودگی - توبه - آلودگی

- ۱۷۹ . عادت جوان
- ۱۸۰ . جوانان
- ۱۸۱ . بیشتر - آسان تر
- ۱۸۲ . مراحل ابتدایی
- ۱۸۳ . مقصود از انقلاب علیه خود توبه است و انقلاب خود عالی بر علیه خود دانی توبه است.
- ۱۸۴ . در صورتی که انسان غرق در گناه شود، دیگر معلوم نیست میل به توبه داشته باشد یا خیر.
- ۱۸۵ . زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند.
- ۱۸۶ . تسویف به معنای امروز و فردا کردن است. فرد گنهکار دائماً به خود می گوید که به زودی توبه می کنم. شیطان به جوان می گوید: «تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری». این یک دام است که سبب عادت جوان به گناه می شود و ترک گناه برایش سخت می گردد.
- ۱۸۷ . الف) گناه به معنای آلودگی است و توبه نیز به معنای پاک شدن از آلودگی هاست. توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آنان را شست و شو می دهد. به همین جهت این عمل را «پیرایش» یا «تخلیه» می گویند.
- ب) حسن فاعلی بدین معناست که انجام دهنده کار دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.
- ۱۸۸ . توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود. زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند. (اگر توبه کننده حقیقتاً توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه ای هم داشته باشد، سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید، یعنی از افراد، مکان ها و موقعیت هایی که می توانند زمینه ساز شکل گیری گناه باشند، دوری می کند.)
- ۱۸۹ . هیچ گناهی
- ۱۹۰ . دل ها - گناهان
- ۱۹۱ . محبوب تر - توبه کار
- ۱۹۲ . بنده کسی است که حرمت صاحب خود را نگه می دارد.
- ۱۹۳ . هیچ گناهی نکرده است.
- ۱۹۴ . هیچ کس از کیفیت آنها باخبر نیست و مایه روشنی چشم هاست.
- ۱۹۵ . بیان حرمت شراب و قمار در اسلام و اینکه اسلام در برابر انحرافات اجتماعی کوتاه نیامده و با آن مخالفت کرده است.
- ۱۹۶ . حرمت رابطه جنسی نامشروع (زنا) در اسلام - این حکم نه تنها برای دیروز، بلکه برای امروز و فردای انسان هاست «کلمة فاحشه: به عملی گفته می شود که نزد همه در طول تاریخ زشت محسوب می شود»
- ۱۹۷ . الف) حفظ سلامت جسمی و روحی انسان ها
- ۱۹۸ . مطمئن، قابل اعتمادی - عاقبت اندیش
- ۱۹۹ . عاقبت - دستورات او

- ۲۰۰ . تکیه بر خداوند - دستورات او
- ۲۰۱ . قمار و شراب
- ۲۰۲ . امروزه متأسفانه در برخی از کشورها از جمله آمریکا قمارخانه‌های بزرگ و مجلل ساخته می‌شود و گاه رئیس‌جمهور یک کشور بزرگ خودش دارنده قمارخانه‌های بزرگ است و از این راه کسب ثروت می‌کند؛ اما این فراگیری دلیل نمی‌شود که اسلام در برابر آن کوتاه بیاید و آن را گناه محسوب نکند.
- ۲۰۳ . ارتباط جنسی خارج از شرع بنیان خانواده را متزلزل می‌کند و خانواده استحکام خود را از دست می‌دهد و فرزندان تک‌سرپرست فراوان می‌شود.
- ۲۰۴ . یک راه آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی است که این حکم نه تنها برای دیروز، بلکه برای امروز و فردای انسان‌ها باقی می‌ماند تا هیچ‌گاه موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسان‌ها به خطر نیفتد.
- ۲۰۵ . هر دستور خداوند، علت‌ها و دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می‌شود. گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می‌دانیم و گاه از آنها مطلع نیستیم. گاهی هم از علوم مختلف کمک می‌گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم. این یک تلاش خوب و ارزشمند است. اما باید توجه داشته باشیم که آنچه ما کشف می‌کنیم، در برابر علم بی‌نهایت الهی که وضع‌کننده این احکام است، بسیار ناچیز است. بنابراین نباید چنین بپنداریم که با فهمیدن یکی از حکمت‌های یک حکم الهی به همه حکمت‌های آن پی برده‌ایم و نباید چنین فهمی را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهیم.
- ۲۰۶ . ۱- زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نمایم.
۲- از اسلامان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم.
- ۲۰۷ . ۱- اعتقاد به خدا و یکتاپرستی ۲- ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی
۳- اعتقاد به معاد و پابندی به آن ۴- عدالت خواهی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی و ...
- ۲۰۸ . سلامت - تندرستی
- ۲۰۹ . وقتی که قوت بارو سبب تواضع و فروتنی انسان شود؛ نه فخر فروشی بر دیگران
- ۲۱۰ . ۱- تولید کالای با کیفیت پایین ۲- فریب‌کاری در معامله
- ۲۱۱ . ۱- استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان ۲- پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی
۳- حرکت به سوی آبادانی و عمران، در عین دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی
- ۲۱۲ . ۱- قناعت در مصرف منابع کشور برای افزایش تولید داخلی و پیشرفت علمی و صنعتی
۲- جلوگیری از تخریب محیط زیست پیرامون خود
۳- دوری کردن از تجمل در پوشش و سایر ابعاد
۴- استفاده از کالای ایرانی و قرار دادن کالای مرغوب در اختیار مردم
- ۲۱۳ . ۱) استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان

۲) پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی

۳) حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی

۲۱۴ . الف) حرام (ب) واجب (ج) واجب کفایی (د) جایز

۲۱۵ . الف) واجب (ب) جایز (ج) مستحب (د) حرام

۲۱۶ . الف) حرام (ب) مستحب (ج) جایز و حلال (د) واجب کفایی

۲۱۷ . الف) واجب (ب) حرام

(ج) جایز و حلال (د) واجب کفایی

۲۱۸ . اشرافی گری، تجمل گرایی برخی از مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم ترین عوامل عقب ماندگی اقتصادی و به وجود آمدن فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث بی اعتمادی عمومی و رواج تجمل گرایی و مصرف گرایی در میان مردم می شود. بنابراین بر مسئولین و مدیران کشور واجب است که از این شیوه زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند.

الف

۱) توحید در خالقیت

۲) توحید در ولایت

ب

چون نمی توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

پ

تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او نیز می شود.

ت

توحید و معاد

۲۲۰ . ۱- «من امن بالله، بیانگر معیار اول تمدن اسلامی، یعنی «توحیدمحوری» است.

۲- «و الیوم الاخر» بیانگر معیار دوم تمدن اسلامی، یعنی «آخرت گرایی» است.

۲۲۱ .

الف

اصالت خانواده

ب

آفرینش همسرانی از جنس خود و رابطه بر اساس مودت و رحمت میان زن و مرد از نشانه هایی برای اهل اندیشه است.

۲۲۲ . یکسان بودن منزلت زن و مرد

۲۲۳ .

الف

زنان حق مالکیت و کار داشتند و دسترنج آنها به خودشان تعلق داشت و در اختیار همسر یا پدر قرار نمی گرفت. به همین جهت می توانستند ثروت خود را وقف امور عام المنفعه کنند.

بسیاری از موقوفه های قدیمی کشور ما مربوط به زنان خیری است که ثروت خود را وقف امور خیریه کرده اند. تحصیل برای زنان آزاد بود و دانشمندان بزرگی از زنان در جهان اسلام پیدا شدند که

قبلاً سابقه نداشت. قرآن کریم اصولاً تلقی درجه دوم بودن

زن را به شدت نفی کرد و با اینکه در آن عصر و حتی تا همین دوره‌های اخیر در اروپا (زن را براساس تورات) موجود درجه دوم تلقی می‌کردند، آیات قرآنی با این نگاه مبارزه کرد.

ب

وجود اختیار و اراده انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است تا انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

پ

توبه‌کننده تلاش می‌کند تا حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است، جبران نماید. دسته‌ای از این حقوق مربوط به خداوند است. مهم‌ترین حق خداوند، حق اطاعت و بندگی اوست. توبه‌کننده باید بکوشد تا کوتاهی‌های خود در پیشگاه خداوند را جبران کند. برای مثال، نمازها یا روزه‌های از دست داده را به تدریج قضا نماید و عبادت‌های ترک‌شده را به‌جا آورد. البته خداوند نسبت به بندگان خود مهربان است و اگر ببیند که شخص توبه‌کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه گناهان را جبران کند، بقیه موارد را خود جبران نموده و او را عفو می‌کند.

ت

شیطان ابتدا انسان را با این وعده که «گناه کن و بعد توبه کن!» به سوی گناه می‌کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می‌سازد و می‌گوید «آب از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب». در این حالت، انسان با خود می‌گوید که کار از کار گذشته و پرونده عمل نزد خداوند آن‌قدر سیاه است که دیگر توبه‌ام پذیرفته نیست. در حالی که آدمی هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد.

۲۲۴ . تبعیض‌های طبقاتی - برابری و مساوات

۲۲۵ . از جمله برنامه‌های یک انسان مسلمان، مشارکت و تلاش او در ایجاد جامعه‌ای بر اساس معیارهای اسلامی است؛ از این رو لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را که قرآن و پیشوایان دین به ما معرفی کرده‌اند، بشناسیم و برای تحقق هرچه بهتر آنها در جامعه، برنامه‌ریزی و تلاش کنیم.

۲۲۶ . با تغییر نگرش انسان و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم و این تغییر می‌تواند در ایجاد تمدنی با افکار و نگرش و شیوه‌های جدید زندگی مؤثر باشد.

۲۲۷ . ای مردم بگویید «معبودی جز الله نیست» تا رستگار شوید.

۲۲۸ . آنان که در مال خود برای محرومان و فقیران حق معینی قرار داده‌اند، این بیان قرآن فضایی را به وجود می‌آورد که در آن فاصله طبقاتی و فقر و بی‌توجهی به محرومان زشت شمرده می‌شود و بیانگر عدالت‌طلبی است.

۲۲۹ . کسانی هستند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌کنند؛ این بیان فضایی را به وجود می‌آورد که در آن فاصله طبقاتی و بی‌توجهی به محرومان زشت شمرده می‌شود و بیانگر عدالت‌طلبی است.

۲۳۰ . جامعه عدالت‌محور پیامبر (ص) جامعه‌ایست که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم باشد؛ نه اینکه نعمت‌های زمین در انحصار گروهی محدود باشد. پیامبر (ص) از هر

فرصتی برای رفع تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ مساوات در جامعه کمال استفاده را می‌نمود و از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کرد.

۲۳۱ . ملاصدرا می‌گوید: «نمی‌شود قوانین این دین بر حق الهی، که چون خورشید روشن و درخشان است. با دانش استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد. نیست باد آن فلسفه‌ای که با کتاب قرآن و سنت رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (ع) مطابقت نداشته باشد.»

۲۳۲ . اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم. بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما نیز بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن، بتوانیم برنامه ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی و رسیدن به الگوی زندگی مبتنی بر تعالیم دین داشته باشیم.

۲۳۳ . تمدن دوم اروپا که به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد. این تمدن، برای اروپایی‌ها که قرن‌ها گرفتار بت پرستی بودند، یک حرکت رو به جلو محسوب می‌شد. با ظهور این تمدن مردم بت پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند، بت‌ها و بتخانه‌ها از بین رفت، اتحاد و یکپارچگی در سرزمین اروپا حاکم شد، بناهای عظیم و باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد.

۲۳۴ . پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود. از آنجا که رهبران کلیسا نظریات دانشمندان گذشته درباره زمین، خورشید، ستارگان و مانند آن را پذیرفته بودند، مخالفت با آن نظریات را مخالفت با دین مسیح می‌پنداشتند و مانع نشر نظریات جدید می‌شدند.

۲۳۵ . مستقیم

۲۳۶ . قرون وسطی

۲۳۷ . مسیحیت

۲۳۸ . روبه‌جلو

۲۳۹ . تاوان گناه

۲۴۰ . تمدن دوم

۲۴۱ . دنیایی و پست

۲۴۲ . تعقل - ندارد

۲۴۳ . فساد و عقب‌ماندگی

۲۴۴. از دو جهت؛ اول اینکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها با این تمدن ارتباط مستقیم داریم، بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن بتوانیم برنامه‌ریزی درست و کم‌اشتباهی داشته باشیم.

۲۴۵. - واسطه قرار گرفتن کشیش میان خدا و بندگان او، اعتراف به گناه در حضور کشیش.

- عبادت و راز و نیاز با خدا به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص یافت.

۲۴۶. پس از ازدواج امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد.

- کشیش‌ها حق ازدواج ندارند و تا آخر عمر باید مجرد بمانند.

- ازدواج امری دنیایی و پست تلقی می‌شود.

۲۴۷. کفر تلقی می‌شد.

۲۴۸. توانایی بشر را برای بهره‌برداری از منابع طبیعی به سرعت افزایش داده و به تخریب ساختار طبیعی محیط‌زیست انجامید. منابع معدنی که نتیجه میلیون‌ها سال فعالیت موجودات بود، رو به پایان گذاشته، محیط دریاها و اقیانوس‌ها آلوده شده، تعادل ترکیبی گازهای جوی بر هم خورده، بسیاری از جنگل‌ها از بین رفته و ده‌ها بحران زیست‌محیطی برای انسان به وجود آورده است.

۲۴۹. استدلالی - حکمت الهی

۲۵۰.

الف فضایل اخلاقی

ب منطقی - معقول

پ اهل باطل

۲۵۱. زمینه ظهور حضرت مهدی را فراهم آورده و تشکیل جامعه جهانی توحیدی آن حضرت را نوید می‌دهد.

۲۵۲. علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی در آن به وجود آورد. نفت را از اعماق زمین بیرون بکشد، معادن را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساختن تونل بشکافد، با سدهای بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.

۲۵۳. میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد، حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند، دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن براساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی‌توان با تعصب‌های جاهلانه، یا با روش‌های فریبکارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سمت آن جلب نمود. ما باید از همان روش‌هایی که خداوند، در قرآن کریم به پیامبر گرامی‌اش آموزش داده، استفاده کنیم و بهره ببریم.

۲۵۴ . حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد و باعث شد برخی حکومت‌های استبدادی و موروئی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.

۲۵۵ . الف- ۴ ب- ۱ ج- ۲

۲۵۶ . با این ارزیابی می‌توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتر پی ببریم و نحوه زندگی در آن را بهتر شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم.

۲۵۷ . الف) ۳ (دریافت پادشاهی و صف‌نشینی اخلاص)

ب) ۵ (جبران حقوق مردم)

ج) ۲ (امر به معروف و نهی از منکر)

د) ۴ (از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم)

۲۵۸ . استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف، به‌طور طبیعی منزوی می‌شود و همراه و همدلی در دنیا نمی‌یابد. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

۲۵۹ . پس از قرون وسطی در کشورهای اروپایی توجه به قانون عموماً عکس‌العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا بود. آگاهی به قانون ابتدا با ترجمه آثار اسلامی اتفاق افتاد و فوایدی برای تمدن جدید داشت. مردم با حقوق خود در مقابل دولت‌ها آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آن سازمان‌هایی را تأسیس کردند.

